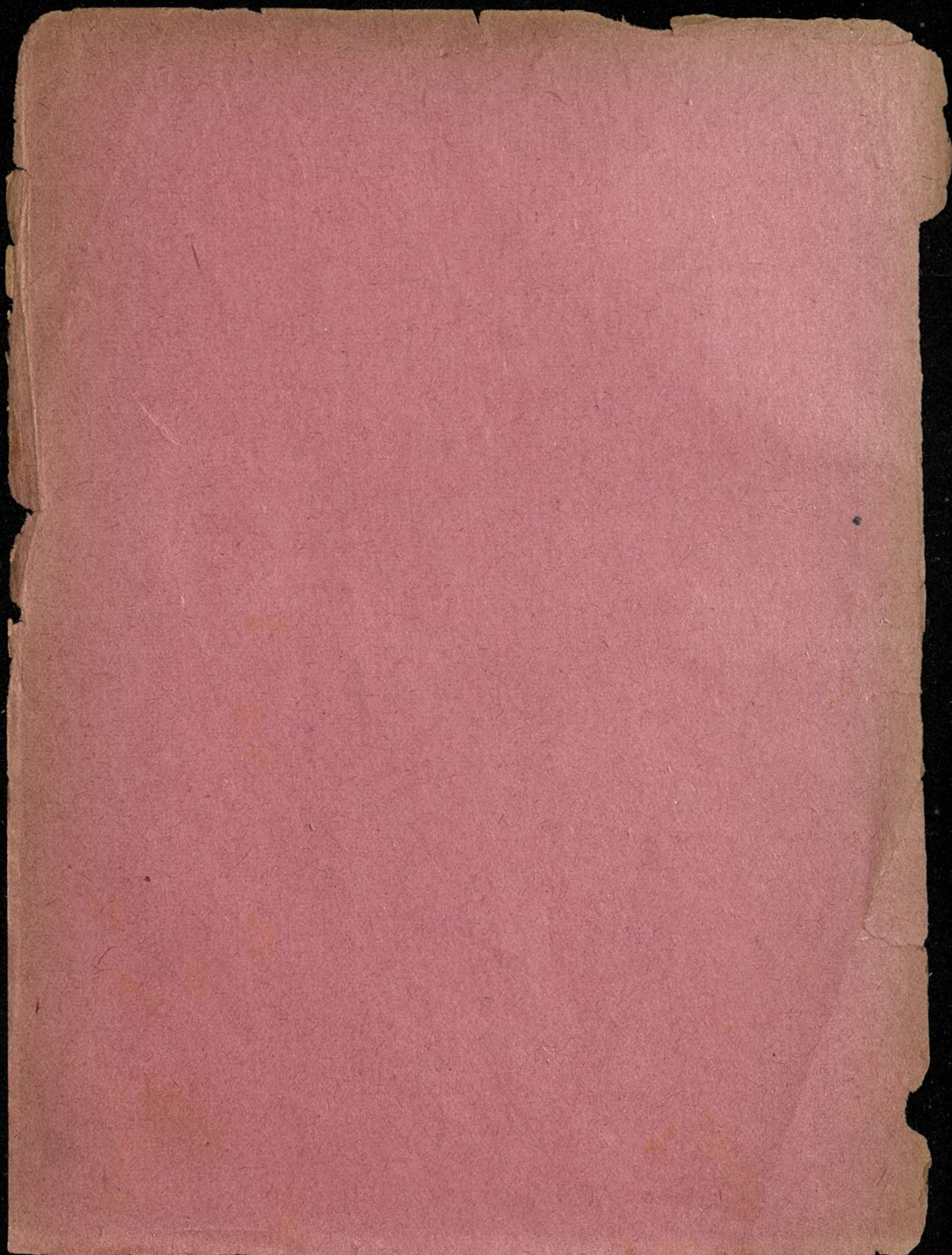

46981

Ajmo mi Sokoli!...

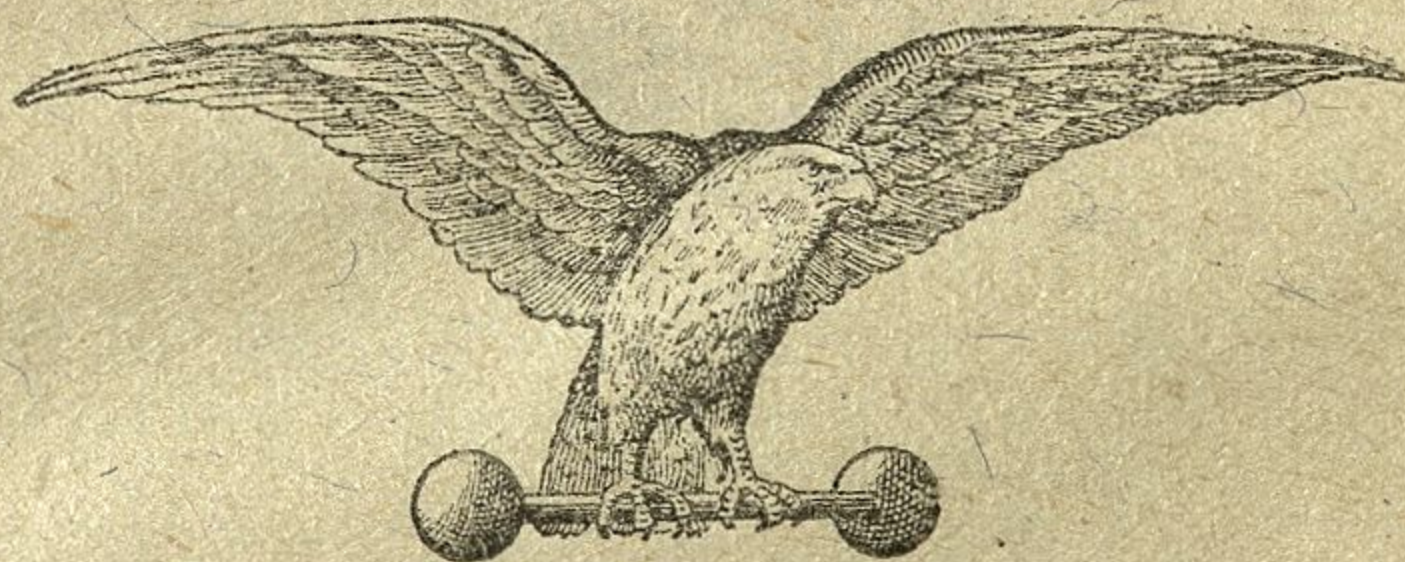
Ljubljana 1920.

Ajmo mi Sokoli!...

Sokolska pesem.

Pravilno pojasnjena in razložena.

Ljubljana 1920.

46981

030044144

Izdala in založila «Katoliška Liga» v Ljubljani.

19/21.

Mlada kri.

Živa je. Urno se pretaka, živahno polje, bujno kipi, ne miruje rada.

Vse, kar je mladega, je živahno, veselo in poskočno. Le pogledjte mlade živalice! Kako je to nemirno, kako skaklja, se igra in sladká! Mačica, psiček, telček, žrebiček! Kar prijetno jih je gledati. Mucek in pesek skačeta, se premetavata in trgata, da ju ni ugnati. In žrebiček! Stara kobila hodi modro in umerjeno svojo pot; mlado žrebe pa teka in skače veselo poleg nje. Kdo bi se pa tako resno držal in tako počasno hodil, ko je življenje tako veselo, telo pa tako lahko in nožice tako vitke, da ga kar samo privzdiguje! Le poskočimo malo, dokler smo mladi; starost bo tako prehitro prišla!... Ali če pogledamo celó mlado srnico! Kako je to fina živalica, kako polna življenja, kako nežna, gibčna in poskočna! Veselje jo je gledati. In podobno druge živali: ptički in zajčki in jančki in drugi.

Tako živalice. In človek?... Človek je pa v tem oziru malo drugače ustvarjen. Žival skaklja, kakor hitro na zemljo stopi. Pišče teka, brž ko prikobaca iz lupine in se je otrese. Otrok pa — kakšen je, ko pride na svet! Kremži se in kriči; nezmožen je stopiti na

nóge, prav nič si ne more pomagati. Kako revše! Popolnoma je prepuščeno drugim; ko bi se ga ne usmilili, bi poginilo.

Dolgo traja, preden si more otrok sam pomagati. In vendar gre hitro. Kmalu zleze otročiček iz pleníc in začne stopicati, najprej ob roki materini, potem ob klopi, nazadnje pa koraca brez opore. Telesce se krepi, udje se razvijajo, moč raste. In ko ima fantič prve hlačice, kakšen dečko je že, kako že koraka in teka!

Fantič raste vedno bolj, udje se krepe, — kri pa se ne umiri. Nasprotno! Še bolj začne kipeti in vreti. Deček v šolskih letih vse obleze, povsod ga je dosti, nikjer ga ne manjka; po cesti in trati leta, po drevju pleza, po vodi brede in se koplje, po snegu in ledu se drsa, na glavo se postavlja; po potokih lovi ribe in rake, po drevju tiče, čmrlje ogreba, ose draži; hiše zida, mline dela, da jih voda goni, konja zajaha in ga pelje napajat, če ga imajo, če ne, mora pa lesen dober biti; žogo bije, če jo ima, če ne pa klinec ali kozo, ali »se gre« kaj drugega, kar že zna, tisto: »če je trden most — kot skala in kost« ali pa tisto: »če so štruklji že kuhani« in še veliko drugih. Mati se kregajo: oh, kakšne bodo pa hlače in koliko boš strgal čevljev, ko so tako dragi! Kdo ti jih bo pa napravljaj! Oh, ti otroci, kakšni so, nikoli ni miru pred njimi! — Toda pridiga ne pomaga mnogo; mlada kri se ne da rada ugnati.

Fant dorašča. Telo se razvija vedno bolj, udje se jačijo, moč raste in z njo pogum; fant čuti, da ga je nekaj v hlačah; čuti v sebi moč, čuti pogum, čuti potrebo, da se razmahne. Rad bi se kako udejstvoval, rad pokazal, rad poskusil, rad se s kom pomeril, rad dal

vedeti, koliko premore in kaj zna. Štiri mernike žita zadene na ramo in jih nese, voz prime za soro pa ga vzdigne — so včasih rekli o kakem fantu. To je bila najvišja pohvala, ki ga je mogla doleteti.

To je fantovska narava. Živ je, močan je, ali vsaj želi biti; pogumen je, ali se vsaj dela; nikogar se ne boji, ali vsaj pravi, da se ga ne.

Pa smo fantje vas'val',
pa se nismo nič bal',
pa po dva, pa po tri,
pa smo šli skoz vasi.

Pri nas je korajža, pri vas je pa ni.

Iz kraja smo takega:

zmagamo vsakega!

Tako so peli nekdam naši fantje. V teh pesmicah se razodeva, kar smo rekli: pogum, neustrašenost, želja, da bi se poskusil in pomeril in pokazal, kaj premore. In narava fantovska se ni spremenila, četudi te pesmice ne znajo več peti povsod.

Nekateri fantje so pač mirnejše narave. Poskok in kar je takega jih manj veseli. Modri in resni so že v mladosti. Splošno pa je mladeniška narava živahna, poskočna, vesela, — tudi bojevita . . .

Pa tudi naša dekleta niso narejena iz lesa. Motili bi se, če bi mislili, da se drže kakor mile jere, ali kakor bi jim bila kura kruh snedla! Tudi po njih žilah se pretaka gorka kri. Rade malo poskočijo. Rade se tudi postavijo in pokažejo, ker mislijo, da jih vse gleda, da se vseh oči obračajo in sučejo za njimi . . .

Taka je mlada kri.

Telovadba.

Telovadili so mladi ljudje od nekdanj. To skakanje in igranje, in plezanje in drsanje in plavanje in jahanje — kaj je drugega kakor telovadba? Vsi naši otroci so bolj ali manj spretni telovadci.

Seveda pa moramo ločiti telovadbo od telovadbe. Kako bi rekli? Menda bo prav, če razločujemo naravno ali navadno in umetno telovadbo. Umetna telovadba je to, kar navadno imenujemo telovadbo.

Tudi umetno telovadbo so gojili že davno. Stari Grki so imeli pred več ko dva tisoč leti posebne vadnice, kjer se je njih mladina urila v telesnih vadbah. Imenovali so jih gimnazije. In naše gimnazije imajo svoje ime prav od teh grških. Gimnazija pomeni torej pravzaprav telovadnica. Le da so naše »telovadnice«, to je gimnazije, do zadnjega časa telo premalo vadile; fantje so preveč sključeni čepeli po klopeh; na telesno zdravje in razvitek se je premalo gledalo.

Novejši čas so začeli telovadbo zopet bolj gojiti. Pri vseh omikanih narodih se telovadba goji. Povsod so nastala telovadna društva, ki zbirajo odraščajočo in odraslo mladino, da jo vadijo v umetnosti telesne spretnosti.

Telovadba se prilega mladi naravi. Mlada kri se hoče pretakati kakor gorski potok, ki skače čez skale in šumeč in peneč se drvi v dolino; mladi udje se hočejo pretegniti, mlado telo polno življenja, se razgibati.

Pa ne le primerna je telovadba mladim ljudem, mnogim je tudi potrebna. Kmeti fantje se sicer že z delom stelovadijo. A oni, ki pri svojem opravilu večinoma sede ali stoje, potrebujejo pregibanja. Pa tudi kmetiskim telovadba ne škoduje. Telo postane bolj prožno in bolj okretno. Fantje se pripravijo in usposobijo na vojaško službo. Udje se okrepe, živci ojačijo, kri se primerno razdeli po telesu, kroži živahneje in pravilneje. Telovadba, modro gojena, utrjuje zdravje in daljša življenje. Iz tega ozira ni priporočljiva samo mladim ljudem, marveč tudi starejšim in starim. Ž njo si odganjajo betežnosti starosti in si podaljšajo tek svojega življenja za marsikatero urico.

S telesom vred pa telovadba nekoliko sveži tudi duha. Telesni napor, telesna gibčnost, ojačena moč, lepo izvršene vaje, skupen nastop, vse to ojači tudi duha, vliva mu pogum, daje razmah, dviga misli, srce užiga za visoke vzore. . . .

Telovadba, pametno gojena, je zdravilna, kre-
pilna in bodrilna.

Sokol.

V naših dneh se vse organizira. To se pravi: Vse, kar ima eden in isti cilj, se med seboj druži, da je močnejše in da se cilj lažje dosega. Tudi telovadba se je organizirala. Ko so začeli umetno telovadbo gojiti, brž so nastala telovadna društva.

Slovenci smo sprejeli telovadno organizacijo od Čehov. Miroslav Tyrš je leta 1862 med Čehi ustanovil telovadno organizacijo: Sokol. Namen njegov je bil, kakor pravi, »doseči telesno, duševno in нравno zdravje naroda, ki naj se doseže s harmonično vzgojo telesa in duha.«

»Prva in splošna naloga Sokola je ta, da, pred drugimi poklicani, ohranjujemo svoj narod pri tisti vsestranski čilosti, ki ne dopušča, da bi narodi izumrli; pri tisti trajni in čvrsti moči, pri tistem zdravju telesnem, duševnem in нравnem, ki ne dovoljuje, da bi se pokazalo kako izprijenje in tako kakšen zastanek, kakšno nazadnjaštvo, ta najgrši, da, morilni zločin, storjen narodom.« (»Slovenski Sokol« I. l. str. 5.) »Sokolstvo je torej ustanova, v kateri naj bi se človeške kreposti, narodna zavest in zmožnost samoobrambe med celokupnim slovanskim plemenom gojile in dosegle višek popolnosti.« (»Slovenski Sokol« VII. l. str. 2.)

To so lepe, visokodoneče besede.

Poglejmo si Sokola še nekoliko natančneje! Kako se je razvijal ta tič dalje?

Kakšen tič je to?

Sokolstvo samo na sebi je res nekaj za mlado kri kakor nalašč: Rdeča srajca, surka, čepica, za čepico visoko pero — jej, kako se to fantu prilega, kako se

postavi! In če jih mnogo takih fantov naenkrat nastopi, kako je to lep pogled! V dolgi vrsti korakati, javno nastopiti, urno in fino se kretati, lepe vaje proizvajati, krasne figure tvoriti, celo konja zajahati in z njim poleteti — oj, kako imenitno, kako krasno!

Vse bi bilo lepo. Le to je šment, kar pravi stari rek, da kjer ima Bog svoj hram, hudič gotovo svoj štant postavi... Ali razumete, kaj hočemo reči? Vse bi bilo lepo, ko bi ljudje dobre reči ne obračali v slabo. Kjerkoli je kaj dobrega, lepega, prikupljivega, se že hudič odkod priplazi in hoče imeti tudi svoj delež zraven. Ravno lepe reči so mu vseč. Rdeča srajca, dolgo pero, pokončna hoja, ponosen nastop — hoj, si misli, tu-le bo pa nekaj zame!...

No, pa se nikar brž ne pokrižajte, če slišite hudiča imenovati! Ne mislimo tistega z repom, s parklji in rogovi, ki mu plamen šviga iz gobca, ne — ampak...

Toda kaj bi hodili kakor mačka okoli vrele kaše, kaj kolovratili po ovinkih in govorili v prilikah! Povejmo naravnost: **Sokol je svobodomiselna, veri in cerkvi sovražna organizacija. Zato je za našo mladino in naše ljudstvo pogubna. In zato moramo vse, ki jim je kaj mar za vero in večno življenje, svariti pred njo.**

Dostaviti pa moramo takoj, da to velja samo o našem slovenskem in češkem Sokolu. O hrvaškem se to vsaj doslej ni moglo trditi, ravnotako ne o srbskem. Poljski Sokol ima pa celo katoliški značaj in v Ameriki je tudi „katoliški Sokol“. Telovadna organizacija bi

sama po sebi ne bila nič napačnega, ko bi je ne zlorabili v slabe namene.

Naš Sokol bo najbrž ogorčen vsfrfotal in slovesno protestiral, ko bo bral te-le besede. Češ, kdo si drzne njega se dotekniti in ga slabega dolžiti! Toda prosimo: le mirno, le mirno! Nič se nikar razburjati! Nočemo nobene krivice delati, nikogar zlobno obdolžiti, mu kaj podtikati in ga brez vzroka črniti. Samo to si bomo dovolili slovenski javnosti povedati, kar Sokol sam pové. Po njegovih lastnih besedah ga bomo sodili. Slovensko občinstvo naj samo presodi tega tiča, če mu je mladino zaupati ali ne... Navedli bomo njegove besede in našteli tudi nekatera dejanja.

In kdor pregleda té,
spozna mu glavo in srcé.

Svobodomislec.

Naš Sokol pravi, da je svobodomislec. Kdo in kaj in kakšen je svobodomislec, bomo pozneje videli. Najprej naj govori Sokol sam. Poslušajmo ga!

»Napredna misel« (II. letnik, 1. zvezek) piše: »Sokolstvo, zasnovano na temelju nacionalizma, demokratizma in svobodomiselnosti, ima svoje postojanke od Kršne Istre pa tja gori do zelenih goric štajerskih« (piše dr. Ravnihar).

»V političnem življenju se je držal vedno in zvesto svobodomiselnih načel«, piše »Slovenski Sokol« VII. letnik, str. 9.

Dr. Pavel Pestotnik, vodja slov. sokolstva, piše („Slovenski Sokol“ IV. l. str. 23): „Že sam Tyrš je učil, da naj sokolstvo deluje v svobodnem duhu, v svobodomiselnem smislu“.

Na zborovanju češkega in slovenskega Sokola 28. novembra l. 1910 v Pragi so napravili sklep: Na današnjem zborovanju zbrano Sokolstvo proglašča iznova svoje stališče popolne svobodomiselnosti v vprašanju verskega prepričanja slehrnega svojega pristaša“.

Ali ste ga slišali Sokola, kaj vam pove? Te vrste izjav bi lahko navedli še več. Pa to nam zadostuje.

Čehi so izdali célo knjižico z naslovom „Sokol — volny myslitel“ (svobodomislec), kjer oznanjajo svoj svobodomiselni evangelij.

Sokol je svobodomislec, to že vemo. Kaj in kakšen pa torej je svobodomislec? Svobodomislec svobodno misli. Misli, kar hoče. Da, da, to je res: človek lahko misli, kar hoče. Misli si lahko, da je Šmarna gora žganc, Sava pa maslo, v katerem se ta žganc namaka. Misli si lahko tudi tisto deklico, ki stoji z eno nogo na Šmarni gori, z drugo pa na Svetem Joštu, v jadranskem morju se umiva, svoje rebro ima pa obešeno v cerkvi v Crngrobu pod stropom. Misli si lahko, da kovač v luni sedi, fajfo kadi in se nam doli reži. Take misli nikomur nič ne škodujejo. Vprašanje je samo, če so resnične. Take šale si človek lahko dovoljuje po mili volji. — Drugače pa je z mislimi, ki stoje trdno kakor Grintavec in Triglav. Take misli se ne dajo premikati in sukati, kakor bi se komu zljubilo. Če Grintavec in Triglav sta, potem se ne dasta ne za en milimeter

premakniti, še manj pa utajiti. Svobodomislec pa pravi, da lahko o tem misli, kar hoče. Lahko misli, da Triglav stoji ali pa da ga ni; lahko ga premakne, kamor ga hoče, doli na Dolenjsko ali tja na Štajersko. To je njemu igrača. Sme ga tudi poljubno znižati, ali pa ga za nekaj sto in tisoč metrov povišati. Lahko si misli, da je Blejsko jezero latvica mleka, ki ga bo za malico pojedel, in da Sava teče od Belgrada proti Podkorenu. To se namreč pravi: svobodno misliti. Svobodomislec lahko namreč misli, kar hoče. Če je res, ali če ni res, to ga ne briga. On sme tudi v resnici v obraz biti, to je njegova pravica. Sicer bi pa ne bil svobodomislec.

Zdaj že malo razumete, kaj je svobodomislec in svobodomiselnost. Povejmo naravnost: Svobodomiselnost je neumnost. Človek ne sme misliti, kar se mu zljubi, ampak misliti mora samo to, kar je res. Neresnice nikomur ni dovoljeno misliti. Resnica je sveta in kdor se nad njo pregreši, se bo nad njim maščevala.

Trdna bolj kakor Triglav je resnica, da je Bog stvarnik nebes in zemlje. In še marsikaj drugega, kar je z Bogom v zvezi: da na zemlji ne bomo večno živeli, ampak da nas čaka po smrti drugo brezkončno življenje, ki bo tako, kakršno si bomo zaslužili. Svobodomislec pa pravi, da lahko misli o tem, kar hoče. Lahko božji prestol premakne, kakor otroci premikajo in predstavljajo svoje igrače; lahko tudi Boga s prestola pahne, kakor otroci pomečejo svoje igrače stran, ko se jih naveličajo.

Ali naj vam šele dokazujemo, da Bog biva in gospoduje nad nami, da je življenje brez vere prazno

kot piškav oreh, da nima nobenega smisla, ako nimamo na zemlji drugega namena kakor samo tega, da se tukaj ubijamo in mučimo, trpimo in jokamo, potem pa je vsega konec? . . . Ali naj vam šele dokazujemo, da Triglav stoji? . . . Kdor tega ne ve, je nevednež ali norec. In »norec pravi v svojem srcu, da ni Boga«, govori sv. pismo. Tak norec je svobodomislec, ki pravi, da sme misliti tudi to, česar ni; noče pa tega, kar je.

Zdaj svobodomisleca že malo poznate. Ali ga želite še bolj natančno? Potem poslušajte dalje, kaj svobodomisleci uče in trde: »Ali bi bili neumnejši, če bi zavrgli očeta, sina in sv. duha in častili trojico: klobaso, zelje in pivo?« Tako je pisala »Svobodna misel« 1912, št. 3, 4.

Ste slišali? To je vera svobodomiselcev! Klobase zelje in pivo, to je njih bog. — Morda vsi, ki se imenujejo svobodomiselci, tega ne vedo. A njih voditelji nam pravijo tako in ti vlečejo polagoma druge za seboj.

Dalje: »Naši predniki so molili boga s tremi glavami, njih potomci pa molijo danes tri bogove z eno glavo. Vsemogočnost in vsevednost božja je od muh.« (»Svobodna misel« 1909, št. 5, 6). »Bogove, hudiče, nebo in peklo so ustvarili ljudje; stvarnika nikoli ni bilo in ga ne bo« (»Svobodna misel« 1912, št. 3, 4). »Človeški rod se je razvil iz opicam sorodnih bitij« (»Sl. Narod« 1907 . . št. 68). »Človek je plezal kakor opica in je živel na drevju.« (»Narod« 1906, št. 130). »Stvari, ki bi se ji reklo nesmrtna duša, ni.« (»Narod« 1907. št. 76). »Nauk, da je Bog ustvaril dušo,

je bajka brez podlage in brez razlike med človeško in živalsko dušo«. (Narod 1907, št. 68). »Tolar je bog, pol tolarja je bog sin, četrtingo tolarja je pa sv. duh.« (»Dan« 1913, 8. maja).

To je vera svobodomislecev. Zdaj jo poznate.

In svobodomiselno vero hočejo učiti, kakor sami pravijo, Sokoli svojo mladino! Starši slovenski, ki imate otroke pri Sokolih, vi si tega najbrž niste tako mislili. Toda tu imate črno na belem: tako je svobodomiselstvo! Tega se najbrž ne bodo učili prvi dan, tudi ne prvo leto; to je že višja učenost, do katere pridejo šele polagoma... Vprašamo vas: ali ste vi zadovoljni, da bi se vaši otroci učili take vere?!... Čemu se potem v krščanskem nauku uče drugačne? Katera je prava? Obe ne morete biti, ker si nasprotujeta kakor noč in dan. Ali tudi vi mislite, da so vaši otroci potomci opice, da se ločijo od živali samo v tem, da hodijo samo po dveh?... Kdo je vaš in vaših otrok bog: Stvarnik vsega vesoljstva ali klobasa in pivo?...

Če ste s takim bogom in tako vero zadovoljni, potem le izročajte svoje otroke Sokolom v šolo! Ako pa se s tem ne strinjate, — potem veste, kaj imate storiti!

Da je Sokol — po njegovih lastnih izjavah — brezverska organizacija, priča tale njegova izpoved: »Cerkveno klerikalni nazor sloni na temeljih vere, svetovno naziranje Sokola pa je utemeljeno na izkušnjah empiričnih znanosti svobodnega mišljenja in prepričanja«. (»Sokolski vestnik« IV. str. 23). To je tako učeno povedano, da priprost človek ne more razumeti. Empirično

— kaj pa je to? To se pravi: Sokol nič ne veruje, ampak priznava za resnico samo to, kar se da z rokami otipati, z očmi videti, z ušesi slišati, z vatlom premeriti in s tehtnico pretehtati. Ker se pa Bog, duša in večnost ne dado ne z rokami prijeti, ne z metrom premeriti, ne na tehtnici odtehtati, zato vseh teh reči za Sokola ni.

Svobodomiselstvo sokolsko se zrcali tudi v teh-le Tyrševih besedah: Smatram za pravico, da, za dolžnost vsakega posameznika, da pristopi k radikalni ali konservativni stranki [to prostost je Sokol pozneje, kakor bomo videli, zavrgel], da se brezpogojno priznava h katolicizmu ali protestantizmu; če se pa iz polnega prepričanja ne strinja niti s tem niti z onim, naj sploh izstopi iz sleherne cerkvene zveze«. Te zadnje besede so v »Sokolskem vestniku«. (III. 1. 128. str.) bolj vidno tiskane. Na prvi videz se te besede zde opravičene. Vsak veren katoličan pa, ki je prepričan o resničnosti svoje vere, se mora zgražati, da Sokol tukaj (seveda samo pogojno) naravnost pozivlja k izstopu iz katoliške cerkve.

Ajmo mi Sokoli!... Kamo ajete?... V brezbožnost!

Kulturobojnik.

Pa boste morda rekli, da Sokoli tega ne mislijo tako hudo. Saj pravijo, da »spoštujejo vsako versko prepričanje«. (Glej »Sokolska načela«, str. 6!)

Poglejmo, kako ga spoštujejo!

»Kot kulturni in misleči ljudje ne moremo biti prijatelji nobene dogmatične in hierarhične cerkve; naravno je tudi, da ne moremo simpatizirati s cerkvami te vrste.« (»Sokolski vestnik« III. letnik, str. 41, 44, 124).

Ali veste, kaj je dogmatična in hierarhična cerkev? Ti ljudje govorijo tako učeno, da jih mi pošteni Slovenci komaj razumemo. Poskusimo razluščiti to njihovo učenost! Hierarhija je cerkveno predstojništvo. Hierarhična cerkev je tista, ki jo vodijo papež, škofje in duhovni. Kakšna pa je sploh cerkev, ki nima nobenih cerkvenih predstojnikov? Če teh ne sme biti, stariši, kdo bo pa vaše otroke krstil? Kdo jih učil veronauka? Kdo jim zakramente delil? Kdo ljudi na smrt pripravljaj? Kdo jih pokopaval? ... Sokoli pa take cerkve ne marajo. Torej ne marajo sploh nobene cerkve. Dosledno ne marajo tudi ne maše, ne zakramentov, ne sv. popotnice, ne sv. olja, ne cerkvenega pogreba.

Kakšna pa je dogmatična cerkev? Dogma se pravi verska resnica. Dogmatična cerkev je tista, ki uči verske resnice: da je en Bog, pravičen sodnik, ki dobro plačuje in hudo kaznuje. Sokoli pa pravijo, da ne marajo za cerkev, ki uči verske resnice. Kakšno cerkev pa potem sploh hočejo imeti, če ne take, ki uči resnico? Nobene, ali pa tako, ki uči — neresnico.

Čujmo Sokola dalje!

»Brez zmagovitega kulturnega boja nikar ne pričakujmo trajne zmage sokolskim idejam«. (»Sokolski vestnik«, III. letnik, str. 27.)

Kulturni boj — kaj pa je spet to? To je menda boj »kulture« zoper vero in cerkev. Pa da ne bomo zopet dolgo okoli kolobarili, povejmo naravnost in na kratko: Kulturni boj so imeli na Nemškem, ko je nemški »bog« Bismarck izganjal iz države redovnike, zapiral škofo in duhovne, da so sedeli po ječah leta in leta. Prepovedano je bilo duhovnikom hoditi bolnike previdit. Duhovnik, ki si je kaj takega predrznil, je bil zaprt. »Kulturni boj« so bili pred leti na Francoskem. Kako so ga pa bili? Pregnali so duhovnike iz župnišč in ugrabili škofom njih stanovanja ter jih proglasili za državno last. Redovnike so večinoma izgnali iz države. Noben duhovnik ne sme stopiti v šolo, iz vseh šol so vrgli križ, v šoli se nikoli ne sme imenovati Bog, nobena procesija izven cerkve ni dovoljena, vsak križ in vsako versko znamenje izven cerkve je strogo prepovedano. Cerkev so spreminjali v gledišča in skladišča. Menda je tudi zvoniti prepovedano, ker to moti — svobodomislecem spanje.

Na Češkem kulturni boj že imajo: cerkev že preganjajo, redovnike že izganjajo, križ iz šol so že odpravili; voz je šel po mestu od šole do šole, nanj so zmetali križe in odpeljali. Pa s tem še niso zadovoljni, svoje kulturnobojne rogove stegajo še dalje, radi bi cerkev kar najbolj ob steno pritiskali, da bi se ganiti ne mogla. 15. julija, na dan proslave Husove, so v mestu Slano prišli delavci iz tovarne na trg pred kip Matere božje, ki stoji ravno nasproti poslopju okrajnega glavarstva. En delavec je pristavil lestvo; zlezel gori do Marijine podobe, vanjo pljunil in ji dal zaušnico, potem jo pahnil na tla in na tleh ležečo so drugi —

pred očmi okrajnega glavarstva — brcali, suvali in razbijali. Tako so poročali češki in nemški listi. To je kulturni boj.

Če so Sokoli za kulturni boj, potem so za to, da se tudi pri nas vpeljejo take reči. Kulturni boj je Sokolu vzor. Šele ko bo ta boj zmagal, bo zmagal tudi on. — —

Po Slovenskem zdaj povsod zbirajo za nove zvonove. Če še niso, pa še bodo. Morda si tudi Ti kaj dal ali pa še boš; lepega zvonjenja zelo pogrešaš, — svojega otroka pa imaš pri Sokolih, ki sami povedó, da bodo šele takrat dosegli svoj cilj, ko bo vsako znamenje krščanstva na Slovenskem zatrto. Vprašaj sam sebe: kako gre to skupaj? Kaj je prav: eno ali drugo? Oboje ne more biti.

Ako mislite, da Sokola nismo prav razumeli, da mu podtikamo reči, katerih ne trdi, poslušajmo ga še dalje!

V vabilu ljubljanskega Sokola k izletu v Kamnik leta 1911. pravijo: »V Kamniku bijejo že nekaj let... kulturni boj med načelom svobode in načelom cerkveno duhovske avtoritete, torej med obema glavnima svetovnima nazoroma. Proti nasilno nastopajočemu sovražniku nastopi Sokolstvo neustrašeno za svobodo misli...!«

Kdo sta ta »dva glavna svetovna nazora«, o katerih Sokol govori? En nazor je ta, da je Bog ustvaril svet, da je človek gospodar vsega stvarstva, da pa je pod oblastjo božjo in da bo dajal Bogu odgovor od svojega hiševanja. Skratka: To je krščanski nazor.

Drugi pa je ta: Človek ne potrebuje nobenega Boga. Svet je sam od sebe, in človek je na njem neomejen gospodar. Misli, govori, dela, kar hoče, nikomur ni odgovoren in nikogar se nima bati. Duše ni, večnosti ni, s smrtjo bo vsega konec, torej tudi ni nobenega plačila in nobene kazni, zato pa tudi nobene čednosti in nobenega greha. Prav v smislu Luciferjevem, ki je nekdanj govoril: Kdo bi vama kaj prepovedoval? Jejta, kar hočeta, in delajta, kar hočeta! Bosta kakor bogova.

Med tema dvema nazoroma se bije boj. In Sokol pravi, da tisti, ki se bori za krščanski nazor, je njegov sovražnik, zato pa tudi on njegov sovražnik, proti kateremu se hoče boriti neustrašeno.

Tu nam Sokol pove naravnost, da je sovražnik krščanskega svetovnega nazora, skratka sovražnik krščanstva. Ali hočete še kaj več?!

Tako Sokol »spoštuje versko prepričanje«.

Dokler sovražnikom krščanstva kaže, toliko časa prikrivajo in olepšavajo svoje namene. Ko pa enkrat mislijo, da je njih misel dozorela, tedaj vržejo raz sebe plašč hinavščine in stopijo pred svet s popolnim načrtom. Tako smatra češki Sokol, da je sad njegove vzgoje že dozorel. »Vestnik Sokolsky«, ki ga piše in izdaja vodstvo češkega Sokola, 6. maja 1920, str. 201, 202, prinaša pod naslovom »Slovo k Sokolstvu« članek Sokola dr. Kunstovnega, v katerem razlaga razmerje Sokola do naše vere, takole:

»Gre se za vprašanje o klerikalizmu. Tu pravim: mi Sokoli hodimo okoli tega vprašanja kakor mačka okoli vrele kaše. Imamo resolucijo z dne 28. listopada

1910 proti klerikalizmu, proti Őrlu, ki končava z besedami: »V sokolske vrste se ne sprejemajo za člane pripadniki klerikalnih društev in teh, ki klerikalcem zavedno služijo. Toda, kadar se gre za to, da bi uvedli načelo v življenje, ne vemo ne kod ne kam. Še vedno se držimo nesrečne definicije, da je klerikalizem zloraba vere. . . . In vendar je vsakemu, ki ne mara delati ovinkov, jasno, da je **vprašanje klerikalizma vprašanje vere**, pri nas predvsem in poglavitno, vprašanje katoličanstva. **Mi nikakor ne moremo vzdržati načela, da nismo proti veri**, ako nečemo zabresti do popolne, nas resnično nedostojne brezbržnosti. . . . Pravi katoličan je in mora biti klerikalec, to je človek, poslušen kleru (duhovnikom) in delaven za to, da bi njihova moč zopet vzcvetela, kakor treba božjim namestnikom na zemlji. . . . Roko na srce, **mi moramo biti proti . . . veri**. Ne zato smo proti njim, ker hočejo svoje prepričanje, svoje cilje v javnosti uveljaviti, ker hočejo v ta namen dobiti politično moč, to je njih pravo in dolžnost, kakor vsakega, ki ima kakšno prepričanje; ampak zato smo in moramo biti proti njim, ker **za nič na svetu ne moremo soglašati z obsegom njihovega prepričanja**, s cilji, ki jih hočejo uveljaviti, in to so načela vere in nravnosti, s katerimi hočejo prepojit naše šole, ali načela politična, socijalna, po kakeršnih hočejo urediti javno življenje. Skratka: **smo in moramo biti proti katoličanstvu**, če tudi smo morebiti še mnogi navidezno njegovi pripadniki; toda treba je, da to enkrat odkrito, glasno izpovemo in z dejanjem izpričamo. . . . Bratje in sestre, ne varajte se! Bliža se končni obračun z Rimom! . . . Bliža

se trenutek, ko bo konec nenravne dvoličnosti in hussitsko - katoliške dvoumnosti. . . . Še verujem, da bo čimpreje zagrmelo od vseh strani naravnostno, neizkrivljeno, resnično sokolsko geslo: **Sokol ne more biti Rimljan, Sokol mora vedno naprej . . . tedaj tudi naprej proč od Rima!!**«

Tu imate **poziv Sokola k popolnemu odpadu od krščanstva!**

Ne vemo, če se slovenski Sokol že čuti tako močnega kakor češki. Toda ker ubira vedno stopinje za češkim, utegnemo kedaj citati tudi enak slovenski poziv. Nekaj časa velja boj »klerikalizmu«, nazadnje pa pride do popolnega odpada od cerkve. **Ves boj proti »klerikalizmu« končno meri na ta cilj: odpad od cerkve in od Boga. Dokaz — Češka!**

Starši, ali slišite?! Tu ni nobenega zasukavanja besed, nobenega ugibanja in sklepanja, to je jasna beseda, da bolj ne more biti: Proč od krščanstva! Starši, ali ste zadovoljni, da bi vaši otroci od vere odpadli in tako — nespravljeni s cerkvijo in z Bogom — tudi umrli? . . .

Ajmo mi Sokoli! . . . Kamo ajete? . . . V boj proti krščanstvu!

Kaj ima Sokol v želodcu?

Da je vse to res, kar smo dozdaj o Sokolu trdili, nam potrjuje sam še bolj trdno. Kdor torej še ne ve

in verjame, za kaj se Sokolu gre, se bo lahko še prepričal, — ako je sloh sposoben in dovzeten za resnico.

Sokol »spoštuje vsako versko prepričanje«, obenem pa mrzi vsak pojav krščanstva. Sokol ima v želodcu vsako versko slavnost. Ne verjamete? Poslušajte!

»Sokolski vestnik«, IV. letnik, stran 103, piše: »Procesije je treba smatrati po verski strani za idejno hinavščino in nasilstvo, glede oblike so lesbiška svatba med cerkvijo in državo, v dragem lesku in blesku ... po gmotni strani pa so vir bogatih darov v obliki sveč in podobnih darov, ki teko neusahljivo, iz temnih prostorov verske prenapetosti in politično klerikalne navdušenosti Sokoli, bodimo si vsaj mi na jasnem: ne podpirajmo s svojo navzočnostjo manifestacij onih organizacij, ki so zaklete sovražnice sokolske misli in naših vzvišenih smotrov. Kar je za naše nasprotnike procesija, to je za nas sokolski sprevod z zastavami in trobentaškimi zbori. Zato veljaj pravilo: Sokolstvo čim dalje proč od cerkveno političnih manifestacij — ne glej jih, ne poposlušaj jih, nič jim ne veruj, nič jim ne daj!«

Drugič zopet piše takole: »Zvonovi zvonijo, topiči pokajo, po cesti se premika cerkveni sprevod, tretjerednice, prenapoljene verske strasti, bratovščine, klerikalna društva, duhovščina v bleščečem, bogatem ornatu. Ulice in ceste manifestirajo versko-cerkveno in klerikalno-politično moč z zunanjim leskom in številno množico z nepreračunljivimi in nejasnimi instinkti, javno vabijo nove verski in politične privrženec

v svoj tabor. Da moralno povišajo to manifestacijo, naši napredni in strogo protiklerikalni gospodarji že za predvečer olepšajo stavbe z zelenjem, posujejo ceste z nežnim cvetjem, celo sami se udeležujejo sprevoda. Zavednost in doslednost pa taka! « (»Sokolski vestnik«, II, 36.).

Zdaj ste slišali! Tako Sokol »spoštuje versko prepričanje«. Procesije sv. Rešnjega Telesa o Veliki noči in o sv. Telesu so Sokolu v želodcu, da bi jih najrajši ven izbrusil, ali trn v peti, ki bi ga rad izdrl. Morda Ti prijatelj, ki tole bereš, nisi ravno posebno pobožen človek, nekaj verskega čuta pa le imaš in o velikih praznikih se ti srce malo ogreje, procesija te povzdigne, rad vidiš ljube otročiče, kako v belih oblekah z venčki na glavi ali s šopki na prsih korakajo v procesiji in imajo svoje veselje nad tem, da »potresajo«, — Sokola pa bóde v oči tudi to. To versko veselje bi ti rad zabranil in verski čut rad popolnoma zamoril v Tebi.

Kako Sokoli svete in najsvetejše reči spoštujejo, se vidi tudi iz njih vedenja pri cerkvenih opravilih, posebej še pri procesijah. O tem priča kratko pa zanimivo poročilce v prekmurskih »Novinah« iz Ljutomera: Vsi verni katoličanci smo zamerili, ka so »Sokoli« pri podigavanji božega tela stali kak cveki, kda so »Orli« i ž njimi vsi vervajoči krščeniki pokleknoli i molili svojega Boga. Zdaj vidimo, da »Sokoli« ne samo ka se ne brigajo za vero, nego jo ešče zametavajo.

Posebno priljubljeno reklo Sokolov, ki ga večkrat ponavljajo, je: »Ne glej jih, ne poslušaj jih, nič jim ne veruj, nič jim ne daj!« To se pravi:

Slovenci in tudi vi otroci, ne poslušajte duhovnov in ne verujte jim! Ne verujte jim, ko vam pravijo, da je lagati, krasti, goljufati, nečistovati, ubijati greh. To so lari-fari. Greha ni! To je samo klerikalno strašilo. Kako tudi? Če Boga ni, če sodbe in večnosti ni, če plačila pri Bogu ni in kazni ni, kaj bo potem greh? Človek je sam svoj gospod in bog, nobeden mu nima nič ukazovati, nikdo ga na odgovor klicati. Človek sme svobodno misliti, kar hoče; in če sme misliti, sme tudi delati, kar hoče. Nič ni greh!

To je sokolski »svobodomiselni« nauk. Nič ne pretiravamo, nič ne zavijamo; to je nujna posledica njih rekla: Ne poslušaj jih in nič jim ne veruj!

Slovenci, kakšen red bomo vzgojili po tem sokolskem evangeliju?

Parkelj.

Sovraštvo Sokola do vere in do vsega verskega gre še dalje — prav do konca. O tem nam priča tale njegova izpoved:

„Proč s Miklavževimi večeri! To kome-dijo naj čuvajo klerikalna društva; dolžnost naprednih, posebno sokolskih društev pa je odstraniti iz svojega delovanja vse, kar podpira vzgojo naše mladine v cerkveno-klerikalnem (op. pis.: to je v verskem) smislu. Vprašanja mesto iz katekizma naj se nanašajo na Sokolstvo, naše slovstvo, zgodovino ali narodoslovje“. (*Sokolski vestnik« III. l. str. 127).

Sokoli so se po tem svarilu in navodilu ponekod res ravnali in so vpeljali sempatja mesto Miklavževih „Parkljeve večere“. Tako se je bralo v debelih črkah po voglih ljubljanskih ulic.

To je pa višek njih modrosti — hočemo reči: njih sovraštva do vere. Torej kar le malo spominja na vero, na kaj svetega in božjega, če je še tako nedolžno in otroško, mora proč! Nobenega pojava, nobenega sledu krščanstva!

»Geslo naprednosti bodi« — pravi »Sokolski vestnik«: »Odcerkvenjenje misli in čuta!« (letnik II., stran 36).

Odcerkvenjenje! Nov, duhovit izraz! Kaj hoče s tem reči? Ljudstvo z mladino vred moramo odvrniti popolnoma proč od cerkve! Potem bo srečno.

V cerkev hoditi, celó pa cerkev zidati, je Sokolu neumnost. Krščanstvo mu je »strup« (!!).

»V Ljubljani so začeli jezuitje zidati svojo cerkev, da bodo lažje zastrupljali svojo mladino« (Sokolski vestnik III. l., str. 144). Leto pozneje pa: »V Ljubljani so jezuitje dogradili na Elizabetni cesti svojo cerkev in stolp. Ljudska neumnost je brez mej«. (»Sokolski vestnik« IV. l., str. 103).

Jezuitje bodo v cerkvi ljudi zastrupljali?! Mi še nismo slišali, da bi bili jezuitje koga zastrupili. Pač pa nam je znano, da je letos v Ljubljani neki študent, sin učitelja - vzgojitelja, pa ne vzgojen po jezuitskih ampak po svobodomiselnih načelih, zastrupil svojega sošolca, da bi ga oropal . . .

Sokoli, skrbni za svoje zdravje, se jezuitskega t. j. krščanskega strupa seveda skrbno varujejo. Ob nedeljah prirejajo izlete, a vedno in redno brez maše. Med dopoldansko službo božjo imajo glavno skušnjo za popoldanski nastop. S tem seveda samo ljudstvo „izobrazujejo“. — Drug „odcerkvenjen“ študent se je lani v nedeljo na planinah ubil; ga ni bilo treba šele zastrupljati.

Omeniti moramo, da prejšnje čase Sokol ni bil tako sovražen vsemu božjemu. Prisoten je bil časih še pri kaki cerkveni slovesnosti. Pripoveduje se nam, da je l. 1895 ob otvoritvi Narodnega doma v Celju Sokol imel še svojo mašo pod milim nebom, pri kateri sta stregla dva Sokola.

Že svoj naraščaj (šolarje) navaja Sokol k temu, da se ne menijo za cerkvene zapovedi. V nedeljo 30. maja t. l. — poroča „Straža“ — je imel ljutomerski Sokol glavno vajo sokolskega naraščaja ravno ob času, ko se otroci povečini udeležujejo službe božje. Okoli 25 otrok Sokoličev, ki tisto nedeljo niso bili pri maši, se je izgovarjalo s to glavno vajo. Na neki šoli blizu Maribora so učitelji peljali sokolski naraščaj neko nedeljo ob 6. uri zjutraj na izlet, da šolarji niso mogli biti pri maši.

Kar pa je poseben znak sokolskega sovraštva do vsega krščanskega, je pa tole: Pri pogrebih svojih tovarišev ne stopijo v cerkev, in pri mrliškem sprevodu ne gredo za križem, ampak — pred križem. Kajti za križem hoditi je sramota! ...

Sv. Pavel je zapisal svoj čas besede: »Križ je Judom pohujšanje, poganom sramota, nam pa

božja moč in božja modrost.« Zdaj pa je križ sramota ne le poganom, ampak tudi kristjanom; takim namreč, kakor so Sokoli.

Sokol »spoštuje vsako versko prepričanje«, »Sokolski vestnik« pa piše skoro v vsaki številki o verskih zadevah sovražno in zaničljivo, da bolj ni mogoče. Enkrat se spotika ob zidanje novih cerkva, drugič ob evharistične shode, tretjič ob »odpravo« praznikov (dasi sam nobenega ne praznuje), ob papeža, škofo in duhovne pa že celo; očita jim vedno hudobne namene, goljufijo in sleparjenje ljudstva. Dalje oznanjuje takole modre in lepe nauke: »Brezverstvo ne obstoji v tem, da človek veruje ali ne veruje, temveč v tem, da se priznava k temu, česar ne veruje.« S tako nesmislijo si dovolijo pitati svoje zveste!

Vi, ki imate otroke pri Sokolih, obhajate vendar še doma Božič, Sveti večer, morda imate v hiši celo jaslice ali božično drevesce, greste k polnočnici, obhajate Veliko noč in druge velike praznike. Sokol pa pravi, da praznujete same laži. »Sokolski vestnik« (II. 57) piše: »Ako je laž stara en dan, se še smatra za laž; ako je stara sto let, nastane iz nje pripoved; če je stara tisoč let, se spremeni v sveto legendo in služi kot osnovni temelj za kako veroizpovedovanje«. Da je bil učlovečeni Bog v Betlehemu rojen in da je od smrti vstal, to so »Sokolskemu vestniku« laži! In vi naj bi takim ljudem izročali svoje otroke?! Zakaj potem še praznujete Božič in Velikonoč? . . .

Ker je krščanske praznike zavrgel, zato pa Sokol ustanavlja in uvaja svoje praznike. Dne 1. aprila 1920. je proglasilo starešinstvo Jugoslovanskega Sokol-

skega saveza za vse Sokole dva nova zapovedana praznika: »pomlad svobode« in »poletje bratstva«. Na ta dva »praznika« morajo vsako leto proslaviti »prebujenje prirodnih sil« in »pokazati narodu svoje delo v luči resnice, lepote in plemenite sile«. Obhajata naj se v aprilu in maju s predpoldanskim zborom in popoldansko slavo, ki naj vsebujeta poleg telovadnih točk tudi govore, deklamacije, igre, petje, izlet v svobodno naravo in zakletev naroda na sokolsko idejo«. Ti prazniki sokolski so do pičice podobni predkrščanskim poganskim praznikom.

Po vsem tem, kar smo slišali iz njih lastnih ust, je jasno, da hočejo ti »bratje« vsako krščanstvo pri nas do cela odpraviti, vsako sled krščanstva zatreti.

Kdor tega iz vsega navedenega ni izprevidel, njemu ni pomagati. On sam ravno to hoče, kar Sokol: Proč s križem, smrt krščanstvu! Ne Kristus, ampak sokolstvo nas bo zveličalo.

* * *

Ne, ne, kaj takega pa nismo mislili! Da Sokol cerkvi ni prijazen, to smo vedeli. A, da je tako strasten sovražnik verstva, to nam ni bilo znano. O tem smo se prepričali šele, ko smo pregledali njih spise. Sami tako govore, torej se ne da utajiti, ne kako drugače razlagati. Strmeč smo čitali v njihovih listih, s kako predrznostjo napovedujejo boj krščanstvu na celi črti...

Prepričani smo, da mnogi, ki imajo svoje otroke pri Sokolih, da celo mnogi Sokoli sami, katerim se

ne odkrijejo vsi načrti naenkrat, niso vedeli in ne vedo, kaj vse se skriva za lepim imenom »Sokol«.

Zato moramo resnici na ljubo na tem mestu omeniti, da vsi člani niso taki, kakor bi po teh njegovih naukih morali biti; marveč, da so mnogi še bolj ali manj verni, osebno pošteni in dostojni. To zaradi tega, ker Sokol v prejšnjih letih ni kazal tako svobodomiselnih in kulturnobojnih rogov, bolj prav: krempljev, ampak je bil res le bolj to, kar bi moral biti, namreč narodno telovadno društvo. Zato starejši njegovi člani niso še tako prevzeti tega cerkvi sovražnega duha. Pa tudi mlajši ne vsi. To zato, ker vidijo v Sokolu še vedno le bolj telovadno in narodno društvo in ne poznajo še tako njegovih protiverskih nakan. Glavni vzrok je pa ta, ker se sadovi domače in šolske verske vzgoje, vpliv domače družine in krščanske okolice ne dado tako hitro zatreti.

Zato jih pa vodstvo Sokola krega: Kaj ste še zmirom tako neumni, da hodite k procesijam in sodelujete pri drugih cerkvenih ceremonijah! Otresite se že enkrat teh neumnosti! —

Zato pa se mi ne borimo proti osebam, to je proti članom organizacije, ampak proti organizaciji sami, bolj prav rečeno: proti njenemu duhu, njeni sovražnosti do vsega verskega in božjega. Ta zli duh pa vedno bolj leze v posamezne člane, kakor drugače biti ne more. Človek v slabo že sam preveč rad sili. Če se mu še nekoliko pomaga, gre hitreje. Če pa mladega človeka naravnost odvajajo od Boga, potem je »uspeh« hitro dosežen. Boga ni, greha ni,

deláš, kar hočeš, to mlad človek seveda rad sliši. In zato bo mlajši rod, vzgojen v tem duhu in tej šoli, popolnoma brezbožen.

Pri vsem tem, kar smo slišali, pa velja Sokol za narodnega junaka, za vzor slovenske mladinske organizacije, za rešitelja slovenstva.

Ne rešitelj, ampak — parkelj!

Pogan.

To, kar smo do sedaj slišali o Sokolu, nam zadoštuje, da vemo presoditi, kaj ima skritega pod svojimi peruti. Da bo pa slika o Sokolu popolna, imamo dodati še marsikaj.

Videli smo že, kako skuša Slovence mesto s krščanstvom osrečiti s poganstvom.

Sokol kot svobodomislec vidi v človeku samo telo — samo meso, samo materijo. Ubija v človeku duha, in ponižuje človeka do živali. „Človek je samo del splošne prirode“ je pisal že Tyrš. Svobodomislec ne priznava Boga in ne duše v krščanskem smislu. Življenje mu je samo visoko razvito delovanje materije. Duša mu je samo delovanje možganov in živcev. Zato, ko možgani otrpnejo in živci odpovedo, je tudi duše konec; takega življenja po smrti ni.

Kaka zabloda! Kako sleparstvo! (Oprostite, da rabimo ta debeli izraz! A vsaka stvar se mora imeno-

vati s pravim imenom. In tega ni mogoče imenovati drugače.)

To, kar svobodomislec uči o človeku, je najstrašnejše ponižanje človeka. Sokol govori o „vzvišenih idejah, smotrih in ciljih“. V resnici pa njegove ideje in njegovi cilji — razen domovinske ljubezni — niso prav nič vzvišeni, ampak silno nizki.

Pomislite: Kako vzvišene so v resnici ideje krščanstva! Vera pravi človeku: Prijatelj, ti si namenjen za visoke, neizmerno visoke reči. Tvoj dom ni ta nizka zemlja; tu se ne boš potikal dolgo, tvoje domovanje je — nad zvezdami . . . Živel ne boš samo nekaj let; smrt boš premagal, ne bo je več, živel boš večno . . . Ne boš vedno tak revček kot si zdaj, — kralj boš . . ., kraljeval boš z Bogom vekomaj! . . .

Kaj pravite: Ali niso to vzvišene ideje? Nad zvezde bomo poleteli, večno bomo živeli, kraljevali bomo . . . Ali si morete kaj bolj vzvišenega misliti? O, kako veličanstvena je vera krščanska! Kake reči nam obeta! Oko ni videlo, uho ni slišalo, človeško srce ni občutilo, kar je Bog pripravil tem, ki njega ljubijo — je vskliknil veliki sv. Pavel, zroč s svojim bistrim in razsvetljenim duhom v nebeške višave. In — pomnite dobro! — ti obeti, to upanje, ta vera ni prazna! To niso samo svetle pene, ki se bodo razblinile v nič. Isti sv. Pavel, veliki mislec — malo večji, kakor naši svobodomisleci, ki o teh rečeh mislijo malo ali nič — je rekel zopet samozavestno: „Vem, komu verujem! In prepričan sem, da je Bog dovolj mogočen, da mi bo izpolnil moje upanje tisti dan — pravični sodnik“.

Ždaj ti pa pride svobodomislec-materijalist, pa pravi: Človek, tvoj dom je ta solzna dolina, zemlja; kaj boljšega nimaš pričakovati. O kakem večnem življenju ni sluha; krožil boš in se potikal nekaj, kvečjemu 80 let po tej dolini; v teh letih boš veliko pretrpel, in potem ko se boš nakašljaj in nastokal, te bodo vrgli v jamo, tam boš segnil in — konec bo vsega . . .

Primerjajte to s tem, kar nam obeta vera! . . . In to se imenuje »vzvišeno«! In ta »načela« imenujejo »večno-veljavna«! Ali poznate večjo sleparijo?!

Te neizmerno visoke ideale v človeku poderejo in mu dajo mesto tega nekaj polomljene ropotije. Solnce na nebu ugasijo in prižgejo leščerbo, pa vpijejo, kako so prosvetljeni! Njih duševno obzorje sega od severnega do južnega tečaja zemlje, naše se razteza do brezkončnih mej večnosti. Pa nas imenujejo »omejene«! Ali poznate gršo laž?

Ali je mogoče človeka bolj ponižati? Ali ga je mogoče hujše oropati, kakor oropati ga luči nebeške, oropati duše, oropati najvišjih idealov, Boga in nebes?! . . . Če bi človeku oči iztaknili, bi mu povzročili največje gorje; ker mu zatrejo duševni pogled, mu povzročijo večje . . .

S takimi »vzvišenimi« cilji in smotri »osrečujejo« svobodomisleci svoje učence.

Če človek ni drugega, kakor fino izdelan kos mesa, potem je mnogo živali na boljšem kakor človek. Če je lepota človeškega telesa najvišji vzor, so tudi mnoge druge živali lepe: konj, srna, jelen, lev, pav

in mnogi drugi ptiči. Če je telesna moč najvišji vzor, prekašajo človeka prav mnoge živali. Če je spretnost telesna najvišji vzor, ravnotako. Nobena telovadba človeka ne dvigne in ne usposobi tako, da bi se mogel kosati z živalmi. Vsak ptič je na boljšem. Kateri telovadec se more povspeti v sinje višave in plavati po zraku, kakor plava ptiček igraje se in smehljaje? Vsaka veverica je na boljšem, ker skače z lahkoto in brez nevarnosti od vejice do vejice, z drevesa na drevo. Vsak maček je na boljšem, ker zna telovaditi mnogo boljše, kakor najspretnejši telovadec; če ga vržeš čez streho, vedno ti prileti na noge in se nikoli ne pobije. Vsaka riba je na boljšem, ker se brez skrbi lahko spušča v globočino vodâ in morja. Vsaka žaba je na boljšem, kajti poskoči razmeroma mnogo dalje in lažje kakor najboljši telovadec.

Pa tudi v mnogih drugih ozirih je žival na boljšem kakor človek. Žival se ne zaveda hudega, ki jo čaka ali že obdaja. Ne zaveda se, da jo čaka smrt, da ji bodo mladiče pobrali, ne trepeče zanje, ne prebedi zavoljo njih cele noči, ne joka in ne pozna solzâ. Koliko pa prejoka človek na zemlji, koliko noči prebedi v strašnih mukah in skrbah, kako trepeče mati za svoje otroke, če so v nevarnosti! . . . In če žival trpi, kmalu pozabi, — človek pa nosi bolečino v svojem srcu, ko je telesno trpljenje že davno minulo. Žival ne misli ne na preteklost ne na prihodnjost, veseli se samo trenutka. In prav tako hočejo naši svobodomiselni osrečevalci človeštva: samo trenotka se veseliti, — kaj pride potem, kdo bo na to mislil!

O, kako grdo ponižuje človeško dostojanstvo materijalist-svobodomislec! Življenje materijalista je podobno krtu, ki rije po zemlji, ali pa žabi, ki skače po luži, — življenje krščanskega idealista pa škrjančku, ki se dviga nad zemljo in se koplje v solncu. . . .

Duše svobodomislec-materijalist ne pozna, telo mu je vse. Zato pa Sokol goji in uri telo nad vse. Ker se Sokol s tem veliko ponaša, zato mu to veselje radi pustimo in te časti nočemo kratiti. V telesni spretnosti in jakosti ima pokazati velike uspehe. To mu radi priznamo.

Toda pripomniti si dovolimo, da je to gojenje telesnosti pretirano in taka vzgoja zelo enostranska. Če se telesnost preveč poudarja in goji, trpi in se zanemarja vsled tega duh. Pretirana gojitev telesnosti izpodrine duševnost in potlači človekovo notranjost. Močno in gibčno telo, a notranjost morda prazna. Zato je spredaj rečeno: telovadba, pametno gojena, je krepilna in bodrilna.

Stari Grki, pogani, katerim ni svetila luč nebeške resnice, so posebno gojili telesnost in bili v tem veliki mojstri. A že pri njih so modri možje tožili, da se na telo polaga prevelika važnost, duševnost pa zanemarja. Evripides je tožil, da je v Atiki (na Grškem) veliko slabih mladeničev, najslabši med njimi pa so atleti (telovadci in borci).

Da je Sokolu telesnost vse, da telo takorekoč obožava, o tem priča med drugim naslovna slika »Sokolskega glasnika« l. 1920. Ta nam predstavlja popolnoma nago, široko razkoračeno možko telo —

v vsej nesramnosti. To je sokolski bog. Ker ima Sokol svoje praznike, mora imeti seveda tudi svoje svetnike ali bogove. In to dobivajo v roke tudi — dekleta in otroci. To morajo imeti veselje nad njim! . . . Delati naj dado še »podobice« tega boga, da jih dadó otrokom »v spomin pridnosti«! Letos so dali na naslovno stran nagega možaka, drugo leto lahko dado nago žensko in jo bodo razkazovali celemu svetu. Zakaj pa ne? Prostost in enaka pravica za vse! Svobodni smo! Mi-slimo, gledamo, delamo, kar hočemo! — To so vzgojna sredstva in načela za našo mladino, kaj?! . . . Kdor nam ne verjame, pa naj si pogleda tega sokolskega svetnika, ki ga razkazujejo, in če ima še kaj čuta sramežljivosti, se bo s studom obrnil proč ter rekel: Takim ljudem ne dam v roke svojega otroka — nikdar!

V francoski revoluciji so odpravili krščanski praznik, nedeljo, in določili — iz kljubovanja do cerkve — kot dan počitka vsak deseti dan, na oltar pa postavili nesramno žensko kot nekako boginjo. Sokol nas bo, kakor kaže, osrečil z enako vero in enakimi bogovi. Nekega boga ima človek vedno; če ne pravega, pa kakega drugega; če ne enega, pa več; če ne drugega, pa sebe. Boga-stvarnika nočejo moliti, častili bodo — nagega človeka.

Pa ne samo, da meso obožavajo, obožavajo nekako tudi sami sebe. Človek, ki Boga ne priznava, sam sebe postavlja na njegovo mesto. Boga z oltarja, pa sebe na tron! Zato tolika ošabnost in domišljavost pri Sokolih! Vedno govore o svojem »ponosnem nastopu«. A tudi junaku, čeprav je res junak, se poda nekoliko skromnosti. Ni okusno vedno na prsi trkati,

kakor smo nekdanj otroci trkali in govorili: mi smo mi, vi ste pa naše smeti! Tako ošabni so bili pred vojsko Nemci, zato so bili vsemu svetu zoprni, nazadnje pa tako ponižani, da stokajo kakor človek, ki je padel z višine in se močno pobil.

Ajmo mi Sokoli! . . . Kamo ajete? . . . V poganstvo!

Kulturonosec.

Pri vsem tem pa da svobodomislec ne priznava duše, Sokol vendar rad govori o morali ali nramnosti. Govori tudi veliko o izobrazbi in kulturi, ki jo prinaša narodu. Govori o svobodi, enakosti in bratstvu, ki bo objelo in osrečilo po njem ves narod. Sokol prav lepo piše, da je njegova naloga, »da se odstranjujejo stanovske razlike na temelju enakosti in bratstva vseh članov slov. naroda brez razlike stanu, verstva in političnega prepričanja«. Kako bi bilo to lepo, ko bi bilo — res!

Oglejmo si nekoliko te lepe reči: nramnost, kulturo, svobodo in bratstvo sokolsko!

Svoboda in bratstvo sokolsko se kaže v nestrpnosti do tistih, ki so drugačnih misli kakor on. Kako Sokol sovraži n. pr. Orla, ki ni proti Sokolu zagrešil drugega, kakor da hoče imeti tudi prostor na solncu, kakor ga imajo drugi. »Mi Sokoli vodimo ž njimi boj! Mi ž njimi nismo imeli, ne smemo imeti

in nočemo imeti zveze. Naš boj ni dovršen. Vsak Sokol vrši veliko izdajstvo tako proti sokolstvu kakor proti narodni stvari, ako ne odbija Orla«. Tako piše »Riječ Srba, Hrvata i Slovenaca« 12. decembra 1919.

Taki nauki so za fante kakor nalašč. Že sicer je fant rad pokazal nad kom svojo moč; zdaj mu pa celo učeni mestni gospodje, doktorji in profesorji, ki časnike pišejo, korajžo dajejo! Kako ne bo fant takega rad ubogal! Ali ste slišali, kaj so nam rekli?! Pravijo, da jih odbijajmo. Le po njih! Dejmo jih, dejmo jih!

To je sokolsko svobodoljubje in bratsvo.

Izobrazba sokolska se pa najpreje in najglasneje javlja v zmerjanju in psovkah. Psovka »čuk«, ki odmeva po vsem Slovenskem, je priča visoke kulture Sokolstva. Ta »čuk« na ves glas kriči, kolika surovost se trpi in goji v sokolskih vrstah. Kaj je bolj kulturnega kakor zmerjati? Kdor neve nič drugega reči, si pomaga z zmerjanjem. To je jako po ceni orožje. Kaj bi bilo lažje, kakor z istim orožjem udariti nazaj? Toda ne — za nas je tako orožje prenizko, presramotno. To je samo za visoko kulturne Sokole. Gospodje doktorji, profesorji, učitelji in drugi inteligentje, ali ste zelo ponosni na tako surovost, ki se pase v vrstah vaših gojencev?!

A kdo je pravzaprav čuk? Tisti, ki »čuka«, ki ki vpije »čuk«. Kajti čuk ima ravno od tega svoje ime, ker vpije »čuk«. Psovke lete torej nazaj na tiste, ki jih mečejo.

— Na dan prihoda regenta Aleksandra v Ljubljano je šla tropica Orlov mimo II. drž. gimnazije v Ljubljani.

Kakor bi bil v sršenovo gnezdo dregnil, pridero dijaki k oknu in cel vihar »čukov« se vsuje iz hiše kulture na uboge fante. Niso mogli fantje dopovedati, kako grdo so jih dijaki opsovali. Ne dijaki ampak — divjaki.

Kako velika je ta surovost in nestrpnost, smo imeli priliko opazovati celo na dan narodnega ujedinjenja, 29. oktobra 1918, pri slavnostnem sprevodu. Takrat ko je bilo vse enodušno združeno v veselju in navdušenju, so se slišali, ko so prišli v sprevodu Orli, iz vrst gledalcev glasovi »čuki!« Na svoja ušesa smo jih slišali. Torej tudi v takem slovesnem trenutku, ko vse plava v narodnem navdušenju, ne morejo skriti svoje surovosti!

K regentovem sprejemu so se vozili Sokoli po kamniški železnici. Na neki postaji so čakali Orli. Sokoli so začeli iz vagonov vpiti nad njimi: »farških hudičev ne noter!« Orli so šli mirno na drug konec vlaka. To so izpovedale in potrjujejo zanesljive priče.

Pa ne le odrasli in napol odrasli fantalini »čukajo«, tudi »naraščaj« otroci, že zmerjajo s »čuki« in »farji«. Seveda kakor stari vpijejo, tako čivkajo mladi. Zares krasna vzgoja!

To je samo nekaj zgledov sokolske surovosti. Ko bi hoteli našteti vse, bi ne prišli do konca.

Da se v vodstvu Sokola in vseh sokolskih vrstah, pa celo v vsem »naprednem« izobraženstvu ne najde nikdo, ki bi zaklical ali vsaj na uho zašepetal svojim ljudem: »Pst! To je sramota! Ne sramotite vendar sami sebe z nizkotnim zmerjanjem!« — to je značilno. Dokaz je to, kako je vsa kultura brez vere samo

vnanja politura. Na zunaj velik blesk, a srce prazno. Nàk — ne prazno, surovost ga napolnjuje . . .

Kaže celo, da vodstvo Sokola to psovanje odobrava, če že ne pospešuje. »Sokolski glasnik« št. 6 v dopisu Iz Siska že sam psuje s »čuki«. Kakor se vidi, bo slovenski Sokol svojo surovost in sovražnost do cerkve zanesel tudi v hrvatskega in srbskega.

.....

Junak.

»Čukanje« pa še ni višek sokolske kulture. Primki so še premalo — treba je tudi dejansko pokazati, kaki junaki so Sokoli.

Kristus je rekel: »Če te kdo udari na desno lice, pomoli mu še levega! Sokolski evangelij se pa glasi: »Sokol je organizacija junakov! Kdor prizadene Sokolu en udarec, vrni mu ti tri! Enaka pravica do svobode vsem!« (Sokolski vestnik., IV. 1. str. 59.).

Da se s takimi nauki kakor nalašč pospešuje in uči pretepaštvo, to je jasno. Fantu ni treba dvakrat reči: udari! Od nekdanj smo na življenju naših slovenskih fantov obžalovali ta grdi madež, da so se radi stepli. Zdaj se jim taki nauki dajejo črno na belem! Sokolu sicer nikdo nobenega udarca ne prizadene. Ali ste že kdaj slišali, da bi bil kdo Sokola udaril zato, ker je Sokol? Gotovo še nikdar ne. Pač pa imamo vse polno slučajev, da so bili Orli dejansko napadeni, ne da bi bili komu le žal-besedico rekli, ampak popolnoma na lepem in celem.

Med mnogim drugim priča o tem sledeče poročilo z Iga: »Na Igu silno rujejo Sokoli nasproti Orlom. Orli prosijo, če bi mogla Orlovska zveza proti temu kaj ukreniti. Navesti hočemo glavne slučaje: 1. slučaj: V nedeljo, 1. VI. 1919 je šel Orel C. P. mirno po cesti, J. B. in A. G. sta ga napadla in porinila, da je priletel v zid in klicala: »Pojdite, da bomo ubili ižanskega čuka!« 2. slučaj: Isti dan takoj po tem dogodku je vlekel F. B. Ivana M. k tovarišem rekoč: Tukaj je tudi en čuk, še tega pobit! Tu je M. . . . a udaril A. G., J. B. ga je pa tresel in vlekel. Sokoli, med njimi posebno J. V., so vpili: »Čuke pobit! Farje in čuke vse dol, pobit!« Grdo so tudi preklinjali Marijo. Šele mati Ivana M. jim je iztrgala sina. 3. slučaj: 2. VI. 1919. A. G. ej hotel na tla zagnati Orla I. M. in zraven vpil: »Čuki spat, v kraj, jih bomo pobili!« Ko ga ta ni mogel, ga je vrgel na tla J. B. 4. slučaj: A. G. je brcnil Jožeta K. s klicem: »čuki spat!« 5. slučaj: 9. VI. 1919. A. G. je udaril Janeza M., J. B. ga je porinil čez kolo (bicikelj). Ta zadnji slučaj je naznanil tudi župan glavarstvu. Prav mnogo fantov se pri nas ne vpiše k Orlom samo radi sramote, ki bi jo morali prestajati. Psovka »čuk« je Sokolom vedno na ustih. Prosimo, če bi Orlovska zveza mogla nastopiti proti temu pri Sokolski zvezi«.

Orlovska zveza se je nato obrnila na Sokolsko zvezo s sledečim pismom:

»Iz več krajev so nam naši odseki poročali o dejanskih napadih na člane Orlovske organizacije. Molčali smo doslej, ker smo bili mnenja, da gre le bolj za krajevne spore brez globjega vzroka in ker smo smatrali te napade za posledice vojne, ki je pri-

nesla v našo mladino toliko surovosti in podivjanosti. A ker ti napadi le ne prenehajo in se nam zdi, da je vsa ta gonja proti Orlovski organizaciji smotrena z edinim ciljem oplašiti fante, da ne bi vstopali v Orlovsko organizacijo, zato smo primorani stopiti s celo zadevo pred širšo javnost. In ker večina teh napadov, psovanj prihaja od strani članov Sokolske organizacije, zato je predsedstvo Orlovске zveze sklenilo, da se obrne v tej zadevi neposredno na predsedstvo Sokolske zveze s predlogom, da izvoli pri svojih društvih posredovati, naj skušajo preprečiti, oziroma vsaj omejiti dejanske napade in ostudno osebno psovanje članov naše organizacije. Nihče izmed nas si gotovo ne želi, da bi se povrnili časi pred vojno, saj je bila ta doba najžalostnejša v kulturnem življenju našega naroda. In sedaj ko smo dosegli svobodo, naj li ta svoboda velja le za en del naroda? V svobodni domovini naj bo mesta za vse! In kaj vidimo v zadnjem času posebno po naših mestih in trgih? Član naše organizacije ni več varen življenja, izpostavljen večnemu psovanju. To so razmere, ki ne delajo časti našemu narodu, a tudi ne kulturnim organizacijam. Veni, da organizacija sama ne more preprečiti teh izrodkov in nositi odgovornosti za vse izjave in dejanja članov, vendar upamo, da bi se dalo z dobro voljo ublažiti to medsebojno razmerje obeh telovadnih organizacij. In to v očigled dejstvu, da zre naš narod v temno bodočnost in bo moral vse sile posvetiti edinemu — osvoboditvi svojih bratov v Primorju. Vzgojiti mladino v tem duhu, to je cilj slov. kulturnih organizacij. Pota naša so različna, a cilj nam je isti, dvigniti telesno

in npravstveno vzgojo naroda in ga usposobiti za življenje, vredno svobodnega naroda.

Prevelike so naloge, ki nas čakajo v bližnji bodočnosti, da bi sedaj z medsebojnim sovraštvom slabili naše narodne vrste in zato moramo stremiti za tem, da bo naše tekmovanje v delu, ne v napadih. In prvi pogoj je, da varujemo eden drugemu svobodo prepričanja in organizacije. Prejenjati morajo v prvi vrsti osebni napadi in psovanje.

V prigibu Vam pošiljamo prepis poročila našega odseka na Igu o napadih ondotnih Sokolov v dokaz, kaka surovost in podivjanost vlada po naših krajih. Za člana naše organizacije obstoja v Vaših vrstah le eno ime oziroma psovka »čuk«, in to ne samo pri preprostih ljudeh, še v večji meri pri srednji inteligenci.

Ne obtožujemo za vse to predsedstva Sokolske Zveze, predlagamo pa, da se v izogib sporov na sestanku dogovorimo glede medsebojnega razmerja, za kar prosimo predlogov od strani Sokolske zveze.«

Tako pismo Orlovske zveze.

Ali ni to pismo mirno, dostojno, vredno res kulturne organizacije? A čujte! Sokolska zveza, ki vedno ponavlja, da je kulturna organizacija, je na to pismo odgovorila, »da se ji ne zdi potrebno« sklicevati sestanka glede dogovora . . .

Vodstvo Sokola s svojim molkom torej potuho daje temu pretepaštvu!

Sodbo o tem si lahko napravi vsak nepristranski sodec, na kateri strani je kultura . . . Na taka junaštva

je Sokol lahko ponosen! Pošten krščanski fant skoro ni več varen življenja ali si vsaj ne upa prikazati se na cesti — pred temi junaki-pretepači.

To pa ni edino junaštvo Sokolov. Število njihovih junaških činov je toliko, da je nemogoče vsa zabeležiti.

Najbolj pa se je Sokol s svojim junaštvom proslavil o priliki prihoda gostov mariborskega tabora, Hrvatov, Srbov, Čehov in Francozov, na Bled. O teh junaštvih so ravnokar poročali časniki. Podžagane in polomljene mlaje med Dobravo in Bledom smo videli na svoje oči. Čehi so jih fotografirali, da pokažejo doma, kakšna kultura je na slovanskem jugu ... Da niso mlajev podrli tudi na Bledu, so preprečili samo orožniki, ki so jih celo noč stražili. 14 orožnikov je bilo menda za ta dan posebe poslanih na Bled. Vršili so svojo dolžnost prav slabo; a njih število priča o velikem — junaštvu Sokolov. 14 orožnikov je bilo treba poleg domačih, da so te ljudi vsaj nekoliko krotili. Kljub 14 orožnikom so pa Sokoli vendar električno žico porezali, da bi preprečili razsvetljavo, zmerjali in psovali goste, domače in tuje, žvižgali in cvilili med petjem narodnih pesmi, hoteli goste z gnojnico polivati in jih dejansko napadali. Znano nam je med drugim, da je eden teh junakov stopil k nekemu Orliču, ki je korakal v vrsti, in ga z besedami »ti prokleti čuk!« udaril v obraz, da se je fantič začel jokati. —

To so junaki, kaj!? In to se menda imenuje kultura! Divjaštvo je to, neke vrste rokovernjaštvo. Svoje dni so žandarji rokovernjače ukrotili, zdaj pa 17 žandarjev ne more vzdržati reda in obraniti poštenih

ljudi pred napadi. Nas je bilo sram pred tujci; teh ljudi pa pred vsem svetom ni sram takega divjaštva!

Kje je res olika in svobodoljubje, se jasno razvidi iz te-le malenkosti: V gostilni, kjer so Orli obedovali, je viselo na steni vabilo na Sokolsko prireditve. Nikdo izmed navzočih se vabila niti dotaknil ni! To je kultura, vi nekulturni kulturniki! Tu se je učite!

Na vsem svetu in pri vseh narodih, menda tudi pri divjakih, je gostoljubje nekaj častnega, (v nekem pomenu) svetega, nedotakljivega. In tega, kar naravni čut pove vsakemu, tudi neolikanemu človeku, tega veliki kulturonosec, Sokol, ne ve! Brez sramu skruni čute, vsakemu človeku svete!

Iz tega ravnanja pa vidimo tudi, ne le da ti ljudje poznajo manj olike kakor nagci v Afriki, ki imajo pred tujci vendar nekaj rešpekta, marveč da jim je tudi narodnost, slovenstvo in slovanstvo, samo ogrinjalo pod katerim skrivajo svoje sovraštvo do krščanstva. Ne le, da jih ni nič sram sramotiti naš narod pred tujci, Francozi, — tudi slovanski gostje pred njih surovostjo niso varni. Nikdo ni našega Bleda tako ogrdil, nikdo slovenskega imena pred svetom tako onečastil, nikdo slovanskega gostoljubja tako nesramno pogazil kakor blejski Sokol. Mislimo si, da bi to naredil kdo drug, recimo Orel. Vsa Slovenija bi odmevala ogorčenja — in po pravici! — v obraz bi jim pljuvali skrunilcem slovanskega gostoljubja, na cesti bi se ne smeli več prikazati, nemogoči bi postali. Sokol pa je pri vsem tem naroden

junak! — V resnici pa je in ostane blejski škandal več en madež na slovenskem Sokolu.

Ajmo mi Sokoli! ... Kamo ajete? ... V pretepaštvo in moderno divjaštvo.

.....

Narodnjak.

Sokol je narodno društvo. S slovensko trobojnico se diči. Pri narodnih slavnostih nastopa. Narodnega vladarja sprejema in spremlja. — Res je. Tega mu ne odrekamo. Naroden je Sokol. Čemur pa moramo odločno oporekati, je to, da si hoče prilaščati monopol na narodnost. Kakor da bi drugi ne bili narodni! Kakor da bi tisti, ki jim zemlja ni vse, ne mogli ljubiti domovine; ne bili zanjo pripravljeni ravno tako delati in žrtvovati!

Naroden je Sokol. Kaj posebnega je pa storil za domovino? Morda jih je bilo nekaj med legionarji. A bili so drugi tudi. Če jih je res 20.000, kakor nam zagotavljajo, naj bi bili šli lani na Koroško! Tolika armada junakov bi bila vendar prepodila nemške tolpe. Pa ni bilo nič kaj posebnega slišati o junaštvih naših Sokolov na Koroškem. ... No, če so pa na Koroškem zamudili pokazati svoje junaštvo in narodnjaštvo, imajo priliko še vedno na Primorskem. Torej na noge, Sokoli-junaki! Pokažite, kako znate braniti domovino! Nedolžne kmečke fante pretepati ni ravno težko. Nad Italijana se spravite! On nam je dal eno, dajte mu vi

— po vaših pravilih — nazaj tri! Dajte mu jih tako, da bo Benetke videl! 20.000 vas je, Italijani pa že naveličani vojske, ni zlomka, da bi mu ne posvetili domu! In mi vam bomo hvalo peli. Na same besede pa ne damo veliko.

Naroden je Sokol. Če pa kaže, pa tudi zameži, kadar bi narodna čast zahtevala drugačen nastop. Ko so letos Čehi vabili v Prago naše Sokole in svoje prijatelje Italijane, bi bil njih narodni ponos zahteval edini odgovor: Ali Italijanov ne bo, ali pa nas ne! No, saj rekli so tako, — samo delali so drugače. Ko se je izvedelo, da Čehi vabijo tudi Italijane, so primorski begunci v »Slovincu« stavili sledeče:

Odprto vprašanje Jugoslovanskemu sokolskemu savezu! »Slovenski Narod« z dne 18. junija 1920 poroča: »Italijanska delegacija na vsesokolskem zletu v Pragi je sestavljena tako-le: za vlado senator Rufini, zastopnik zunanjega ministrstva, 1 general s 4 častniki za narodno obrambo, državni zakladni tajnik Angelli, 4 delegatje za senat in lastna delegacija naučnega ministrstva. Rim zastopa tajnik oddelka za umetnost Rossedi, 1 zastopnik časopisja, literarne kroge Puzzolini in Zanotti, pride tudi bivši minister Barzilai. — Ta vest bo napravila na Jugoslovanske kroge nesporno zelo mučen utisk. In tega izleta se po večji deputaciji udeleži Jugoslovanski Sokol, da skupno z oficielno Italijo prisostvuje pobratimstvu med češkim Sokolom in italijanskim narodom. Kje je svetost načel? Kje narodna zavest Sokolstva, ki se združi z našim največjim narodnim nasprotnikom? Na jugoslovansko

sokolstvo pade madež narodnega greha, ki se ne da opravičiti. Itd.

To vprašanje je izvalo v »Narodu« sledeči odgovor:

Sokolski zlet v Pragi in odgovor! Z ozirom na razne vesti, da se udeležijo sokolskega zleta v Pragi tudi Italijani, je starešinstvo Sokolskega Saveza SHS zahtevalo že v mesecu marcu 1920 od delegata Česke Obce Sokolske izjavo, kaj je resnice na teh vesteh. Delegat Č. O. S. brat Štěpanek je tedaj odločno odgovoril, da je pooblaščen od predsedstva Č. O. S. izjaviti, da stori češko Sokolstvo vse to, kar hočejo Jugoslovenci. Naš odgovor je bil jasen in smo odločno zahtevali, da se Italijani ne vabijo, ker drugače jugoslovensko Sokolstvo pri zletu ne sodeluje. Ker je do odhoda v Prago le še dva dni in če v tem kratkem roku ne pride odgovor Č. O. S., se deputacija Saveza sicer odpelje v Prago, — mogoče je, da one vesti niso povsem resnične, saj so na sebi težko verjetne — ima pa za slučaj, da bi bile te vesti le istinite, stroga navodila, da takoj zapusti Prago in se ne sme udeležiti niti najmanjše sokolske prireditve. Izjavljamo, da v tem oziru niti najmanje ne popustimo in da bi smatrali vsak nastop v vrstah, kjer so Italijani, za največji narodni greh! — Starešinstvo Sokolskega Saveza SHS.

Ta izjava se prav lepo sliši. Kljub tej slovesni izjavi pa so bili naši Sokoli v Pragi skupaj z našimi najgorjimi in najgrjimi narodnimi sovražniki, in celo pri — slavnostni večerji!

Kakšen hrup bi vzdignili in kako nas obsipali z izdajicami domovine, ko bi bili mi napravili tak narodni škandal!

Naroden je Sokol. Zraven pa se srdito zaganja v tiste, ki so dobri narodnjaki, a si dovolijo pokazati se še kristjane. Svoje peroti pa ponižno povesi pred tistimi, ki jim je narodnost in domovina zadnja briga, samo da so svobodomiselci! Poleg Sokolov in Orlov imajo namreč novejši čas tudi socijalni demokratje svojo telovadno organizacijo »Svobodo«. Človek bi torej pričakoval, da kakor jim je Orel trn v peti, tako tudi socijalnodemokraške konkurenčne organizacije ne bodo mirno gledali poleg sebe, ampak jim napovedali boj kakor Orlom: »Mi Sokoli vodimo ž njimi boj! Mi ž njimi nismo imeli, ne smemo imeti in nočemo imeti zveze.« Tu bi bilo nasprotstvo iz narodnega ozira res umljivo. Sokolom je narodna ideja nad vse, socijalisti pa za Jugoslavijo še enega podpisa niso hoteli dati in na Koroškem bodo glasovali za nemško Avstrijo — torej popolni in pravi izdajalci domovine! Človek bi torej mislil — sodeč po drugih nastopih — da bo svet srd prešinil Sokol in da bo napovedal neizprosen boj socijalnodemokraški organizaciji: »Vsak Sokol vrši veliko izdajstvo tako proti Sokolu kakor proti narodni stvari, ako ne odbija socijaldemokraških telovadcev!«

Toda če tako mislite, potem teh tičev ne poznate! Berite in strmite! Najprej: »Sokolska društva ne sprejemajo za svoje člane članov klerikalnih društev in onih, ki vedoma služijo klerikalnim težnjam«. Potem pa dalje: »Delavska telovadna (socijalnodemokraška) društva so v idejnem nasprotstvu s sokolskimi društvi. Pripadniki politiške socijalno-demokraške stranke so pa seveda ravno tako iskreno dobrodošli v naših vrstah kakor vsakdo, ki soglaša z našimi splošnimi načeli.

Priznavamo soglasno nujnost prijateljskega razmerja med sokolskimi in delavskimi telovadnimi društvi v kljub neenakim smerem obeh organizacij ter zaradi tega svojim članom najtopleje priporočamo, da se v svojem društvenem delovanju vzajemno spoštujejo in upoštevajo ter se varujejo vsakršnih napadov in sovražnih nasprotstev. Pridržujoč si obojestransko pravico svobodnega propagandnega delovanja, zavračamo vsakteri poizkus pritiska na posameznika pri vstopu v naše društvo kakor tudi vsaktero agitacijo, ki bi mogla omejevati svobodo njegovega mišljenja in delovanja. Nočemo se vzajemno pobijati, hočemo pa, ustrajajoč brezpogojno pri svojem idejnem programu, delovati drug zraven drugega v zavesti, da v boju za obstoj republike in v delovanju za telesno in npravstveno vzgojo zasledujemo enotne smotre.* Sokol (Glasilo Slov. Sok. Zveze) I. letnik stran 125. »Sokolsko stališče do delavskih (socijalno-demokraških) društev ne bodi niti ofenzivno niti sovražno, zakaj različne ideje in nasprotna načela in težnje se ob današnjih razmerah že ne zatro s poleni in nasiljem.« (»Slovenski Sokol« VI. str. 75).

Kdo ne občuduje tukaj sokolske gorostasne nedoslednosti in brezprimerne hinavščine! Glejte: Vsak Sokol vrši veliko izdajstvo proti narodni stvari, ako ne odbija narodnega Orla. Ničesar pa ne zagreši proti narodni stvari, ako se pajdaši z nenarodnim in narodno-izdajalskim socijalistom! Dalje: Različne ideje, nasprotna načela in težnje se nasproti nenarodnim socijalistom ne zatirajo s poleni in nasiljem, ampak so ti pristaši drugih (nenarodnih!)

načel »iskreno dobrodošli«; pri narodnih Orlih se pa različne ideje in nasprotna načela pobijajo s poleni in nasiljem! . . .

Ste ga videli — narodnega junaka?! Veste, kaj se to pravi? S tem je Sokol pokazal in dokazal, da mu je narodnost deveta briga, kadar se gre za svobodomiselnost! Z drugimi besedami: Sokol brez primere bolj sovraži krščanstvo, kakor pa ljubi narod. Krščanski organizaciji, če tudi je narodna, boj na nož, — z izdajalci domovine pa v prijateljskem objemu!! . . .

S tem je Sokol pokazal, da je njegova najbolj »vzvišena« naloga: sovražiti krščanstvo, človeka oropati duše, vere, nebes, oboževati meso, človeka poniževati do živali. Vse drugo, tudi narodnost, je daleč zadaj.

Ovrzite to logično posledico, če jo morete!

Toda Sokol je vendar naroden, tega mu nikdo ne more odrekati. A v čem obstoji njegovo narodno delo? Kolikor nam znano, v tem, da prireja — narodne veselice. Teh veselic pa imamo Slovenci toliko, da se bomo v njih — zadušili. Razen prepira in sovraštva naša domovina nobene reči nima toliko preveč kakor veselic. To je sodba vseh resnih domoljubov katerekoli stranke. — V čem pa obstoji narodno delo na teh veselicah? Poleg telovadbe v pijači in plesu — vso noč do zore . . . 18. julija so imeli veselico v Št. Vidu nad Ljubljano. Ob 6. zjutraj se je še slišala godba in vpitje v cerkev, 25. julija je bila sokolska veselica na Kodelovem pri Ljubljani. V jutranjih urah so se gugali in vpili narodni junaki po ljubljanskih ulicah proti

domu. Kdo je torej čuk, če ne tisti, ki prevpije cele noči?! . . . Skupaj pa spravijo vse: fante, dekleta in naraščaj — otroke, da jih dosti zgodaj vpeljejo v to »narodno« življenje. No, narodnega ni na teh veselicah drugega kakor zastave. Ne narodne — marveč nerodne veselice so to! Na taki nerodni veselici 11. julija v R. so se fantje tako stepli, da bi bil eden skoro umrl. Drugi dan po veselici so žandarji hodili po vasi in okolici ter iskali pretepačev. Nabrali pa so se skupaj lahkoživi ljudje iz bližnje in daljne okolice vsake barve in baže: socialisti in komunisti in drugi, ki jim je narodnost devetnajsta briga. Samo da je pijača in dirindaj! Tako so bili zbrani skupaj od vseh vetrov tiči — pri polici. Računalo se je, da so ta dan pognali celih 22.000 kron. Če se bo za narod delalo tako, bo naroda kmalu — konec. Ostalo bo samo nekaj bogatih krčmarjev in nekaj godcev, ki bodo godli mrtvaško pesem — propadlemu narodu. . . .

15. avgusta smo imeli priliko opazovati sokolsko veselico v T. Godba, vpitje in razgrajanje celo noč. Parčki, tesno sklenjeni pod pazduho ali okoli pasu, so se zgubljali na vse strani Zjutraj ob 6. uri so se vračala dekleta v narodni noši vsa razmršena proti domu. Na kolodvoru so se vedli udeleženci, kakor se znajo pijanci: z litrom in kozarcem so hodili po cesti in pijani se še ponujali s pijačo, gugali se semintja, godba je sedla tik vlaka na tla in sede igrala.

Kakor kaže, so vse sokolske veselice umerjene po enem vzorcu: cele noči »za narod delati«. Vprašanje je, kdo daje tem ljudem pravico cele noči nemir uganjati. Policijska oblast je začela pijancem sicer ne-

koliko na prste stopati. Toda treba si je znati pomagati. Obleci se v sokolsko uniformo in vsako okrajno glavarstvo ti bo z globokim poklonom dovolilo celo noč razgrajati, kajti Sokol — dela za narod. In ker se te veselice ponavljajo nedeljo za nedeljo, se bo »za narod« naredilo ogromno — nerodnosti namreč.

Za »narodno« pijančevanje si bo torej stekel Sokol velike zasluge. Toda piti in plesati — tako narodno delo so znali Slovenci že davno pred Sokoli. Kakor da ni bilo na Slovenskem pijančevanja že dosti, se je moralo ustanoviti še posebno društvo, nadeti si lepo ime in uniformo, da se žehta bolj po programu in po notah. . . . Pri vseh pametnih in resnično rodoljubnih ljudeh se imenuje tako narodno delo: narod kvariti in mladino zapeljevati. Fantje in dekleta, ki se vdado pijači in plesu, niso za nobeno resno izbraževalno delo več. Za tako »narodno« delo se vam domovina lepo zahvali. Drugega od tega nima kakor kvečjemu kaj naraščaja — nerodnega seveda! — kar bi ne bilo prav nič čudno, kajti priložnost je tako lepa. . . .

Resni ljudje liberalnega mišljenja sami pravijo, da bo Sokol mladino pokvaril.

Kar se tiče Sokolic, je treba omeniti, da je ne le njih obleka nedostojno - kratka, ampak kar je glavno: Dekle v taki družbi zgublja to, kar jo najbolj krasi: žensko nežnost in sramežljivost. . . . Iz Rajhenburga se poroča, da so od regentovega sprejema korakali skozi trg nazaj sparjeni: po en Sokol in Sokolica. To je seveda strašno lušno! . . .

Da dekleta rade imajo fante in se srečne počutijo v njih družbi, to je že davno znano. A da jih starši

puščajo v tako družčino, temu se je čuditi. Menda iščejo — rešiteljev. . . .

Neki oče v Ljubljani pa, ki je sam Sokol, a ima vendar nekaj modrosti in skrbi za otroke, je rekel hčeri, ki so jo odslovili iz neke družbe, ker je hotela postati Sokolica: Ne, Sokolica pa ne boš; jaz poznam to reč!

Pri tej priliki moramo resno opozoriti tudi Orla, da ne bo hodil po sokolskih potih in delal napak, ki jih grajamo na Sokolu. Ker če bi Orel v tem grešil, bi bilo kajpada ravnotako in še bolj graje vredno. Torej, Orel, pozor! Mlada kri! . . .

Mlada kri se pa pri Sokolih že zgodaj uri v narodnih junaštvih. V Šk. L. je Sokol imel veselico. Da je bilo dosti pijače, to se razume. Drugi dan je bilo duševno ozračje teh ljudi tako, da so ga opazovali meščani z zasmehom. V veseličnih prostorih je ostalo še precej dobre »kapljice«. Ko so jo Sokoliči zavohali, so si je tudi privoščili, češ, če starejši pijejo, zakaj bi pa mi ne! Napili so se vina, žganja in likerjev in silili 7 letne dečke k pijači. Posledice so umljive. Eden izmed teh fantičev je bil nevarno bolan, več drugih popolnoma pijanih. To je vedelo celo mesto. Zaradi lepšega so jih izključili, a takoj zopet sprejeli, češ, če še teh ne bo, nimamo nič. Da so ti otroci surovi — pravi poročilo — da preklinjajo, v cerkev ne hodijo itd., to se razume, ker so pač Sokoli.

Tiči — pri poliči!

Ples je vedna in redna točka na razporedu sokolskih veselic. Ta vleče. Pri koncertu ljubljanskega Sokola II. lansko leto na programu ni bilo plesa, pa

ni bilo skoro — nič ljudi. Sam »Sl. Narod« je pisal: »Naši ljudje nimajo smisla za kulturno delo. Telovadne akademije so slabo obiskane, toliko bolj pa ples.« S tem potrjuje to, kar smo prej rekli: Ples ubija vsak duševni polet, vsak smisel za kaj višjega.

Po mestih je poleg navadnih plesov »narodno delo« vsako leto še ena velika sokolska maškarada. V plesu so Sokoli veliki, to se jim mora pustiti. Tudi v Zagrebu to »narodno delo« pridno vrše. Letošnjo zimo so dobili za plesne zabave v sokolski dvorani celih 45.000 kron. In na mali Brezovici so dobili pri enkratni plesni veselici vstopnine 10.000 kron.

Tako dela Sokol za narod. Pa bodimo mu pravični! Ne oziraje se na vse drugo, mu moramo priznati, da dela pri narodnih slavnostih parado. Narodne slavnosti povelečava. To mu radi priznavamo. To je pa tudi vse njegovo narodno delo, s katerim se toliko ponaša.

Ajmo mi Sokoli! ... Kam pa? Nad Italijane? ... Na pijačo in ples!

* * *

Zdaj po vojski je priljubljena navada patentiranih narodnjakov, da očitajo drugim »avstrijankantstvo«. Tudi Sokol očita Orlom, da so bili avstrijski sluge. — Na to bodi najprej povedano, da zaprisežena zvestoba legitimni državi še ni nobena sramota. Če ne, bi morali obsojati vse bivše slovenske častnike in uradnike. Vsi so bili avstrijski sluge, pa nikomur še na misel ne pride,

da bi jim to štel v sramoto. — Če pa bi bila to kaka sramota, bi je bil deležen z Orlom vred tudi Sokol. Za to nekaj dokazov iz »Slov. Naroda«:

»Narod« 1. 1914, 12 oktobra: Junak Sokol. Iz Trbovelj nam poročajo: Načelnik tukajšnjega Sokola Štefan Močnik je odšel kot korporal štajerskega haubičnega polka na bojišče, kjer se je opetovano tako odlikoval, da mu je bila podeljena zlata hrabrostna kolajna. — 3. nov.: Sokoli v vojni. Praporščak Ernst Brilej, jurist in znani telovadec ljubljanskega Sokola, je stal tri dni in tri noči v boju s Srbi in se tako odlikoval, da mu je bila podeljena srebrna hrabrostna svetinja. — 12. novembra: 50.000 čeških Sokolov v vojski. Kakor je dognala Češka Sokolska zveza, se nahaja od 112.000 članov čeških Sokolskih društev 50.000 Sokolov v vojni. Češka Sokolska Zveza je izdala vrhutega dosedaj že nad pol milijona kron za vojne humanitarne namene. Kakor znano, se nahaja tudi med odlikovanimi vojaki-Slovenci posebno mnogo Sokolov. — 21. nov.: Srebrno medaljo za hrabrost je dobil rezervni praporščak Friderik Preinfalk, ki se bori na severnem bojišču. Odlikovanec je član »Sokola« v Litiji. — Dne 17. aprila 1915. Odlikovan Sokol. Poveljstvo naše balkanske armade je izrazilo četovodji Dušanu Cotič pohvalno priznanje in mu podelilo srebrno hrabrostno medaljo I. razreda za odlično službovanje in junaško zadržanje pred sovražnikom. Dušan Cotič je bil član tržaškega Sokola in navdušen telovadec. — 8. marca 1918 št. 56: Tretje odlikovan. Signum laudis z meči za hrabrost v bojih pri Piavi je dobil poročnik Ante Tavčar, sin župana I. Tavčarja. To je že njegovo tretje odlikovanje. — 3. febr. 1917: Štirikrat odlikovan. Narednik Ignacij Peterka, doma iz Zagorja, vrl napreden mladenič, je bil že štirikrat odlikovan. Ima veliko in malo srebrno svetinjo in dvakrat bronasto. Sokol je lahko nanj ponosen. — 1. avgusta 1918: Trinajsto odlikovanje je dobil tekom vojne stotnik Anton Lokar, sin nadučitelja Ivana Lokarja iz Ljubljane. Bolgarski kralj mu je podelil križ za hrabrost.

Politik.

Sokol neprestano zagotavlja, da ni politična organizacija. »Sokolska načela« pravijo: »Kot vsenarodna organizacija ne sme Sokol služiti nobeni politični stranki. Sokolski vpliv se ne sme izrabljati nikjer in od nikogar niti v politiške niti v kake druge nesokolske namene«.

Kako pametne besede, a — samo besede!

Da je Sokol nepolitična organizacija, to je očitna neresnica. Na papirju že, a ne v dejanju. Nadstrankarstvo na zunaj izobeša, da bi vse potegnil k sebi. Drugič pa zopet pravi: »Dasi odločno poudarjamo, da smo nepolitiška organizacija, vendar mora Sokolstvo o vprašanjih, ko gre za obstoj naroda, mogočno povzdigniti svoj glas, četudi se že na politiško polje (Sokol I. str. 22, 23.) To se pravi: Dasi odločno poudarjamo, da nismo politiška organizacija, vendar smo tudi politiška.

Če je Sokol nepolitična organizacija, zakaj ima pa »Sokolski vestnik« stalno politično rubriko, v kateri srdito napada vsako krščansko politiko? Na zborovanju v Pragi 28. novembra 1910 so pa sklenili resolucijo: »Želi se, da Sokolska društva ne sprejemajo za svoje člane članov klerikalnih društev in onih, ki vedoma služijo klerikalnim težnjam.« Slovensko sokolstvo pripominja k tej resoluciji sledeče: »Od vseh sklepov pa je vsled aktualnosti tudi za nas Slovence zelo važno, da poznamo načelno stališče češkega sokolstva napram klerikalnim telovadnim društvom. Ker imamo s Čehi

enakega in skupnega nasprotnika v klerikalnih telovadnih društvih, služočih svetovnemu klerikalizmu, bodi načelno stališče češke sokolske organizacije v tem prašanju obenem tudi naše načelno stališče. Po tem se ravnajmo v vseh konkretnih slučajih.» In po tem se res ravnaajo. V Mokronogu so morali podati Sokoli pismeno izjavo, da izstopijo iz Slovenske ljudske stranke. In to ni politika?!

Sokol naj pripada tisti stranki, kateri hoče, samo laže naj nikar, da ni političen, česar mu nobeden ne verjame!

O, Sokol nič ne politikuje! Zato pa imenuje procesije cerkveno-politične manifestacije. Zmirom nam pravijo, da ne smemo zamešati vere s politiko. Tukaj pa sam zamešava politiko s procesijo! Politiko vidi, kjer je ne vidi nikdo, — pri procesiji. S tem pa Sokol potrjuje ravno to, kar on in njegovi somišljeniki vedno taje, namreč, da vera in politika nimata med seboj nič opraviti. Če ima procesija, strogo verska zadeva, kaj opraviti s politiko, potem ima tudi vera sploh opraviti s politiko, politika pa z vero. To ste — kljub vsem svojim zmotam — dobro zadeli. Res je: čim manj bo krščanske politike, manj bo vere, in čim manj bo vere, manj bo krščanske politike. Politika in vera sta v tesni zvezi, to trdi Sokol sam. In njemu smejo njegovi somišljeniki že verjeti!

Sokol — nepolitično, nadstrankarsko, zgolj narodno in kulturno društvo! Da, to bi bilo lepo, ko bi bilo res! »Svoboda, enakost in bratstvo« je geslo Sokola. Ko bi te lepe ideje v dejanju izvrševal,

to bi bilo nekaj »vzvišenega«. Imel bi velik delokrog, zelo potrebno delo, vžvišen poklic. — Sokol, ki praviš, da ti je bratstvo vzor, povej, ali nismo vsi Slovenci bratje? Če Slovane imenujemo brate, koliko bolj smo si bratje vsi Slovenci? Povej nam dalje, ker praviš, da ti je narod nad vse, ali nismo pristaši vseh strank in nazorov narod? Zakaj pa torej velik, največji del tega naroda, svojih bratov, sovražiš? Ko bi ti bilo res največ za narod, ko bi imel pravo domoljubje, bi gledal z bridkim okom in srcem, kako se ta mali narod med seboj kolje, kako se bratje med seboj črtijo in pobijajo, kako se nam tujec v pest smeja in nam na račun tega prepira kose domovine trga od telesa. In ti bi — če bi ti bilo res za narod in bratstvo — skočil v svetem ogorčenju med razprte brate in zaklical v ta bojni krik: »Mir! Za božjo voljo, mir! Ali niste bratje vsi Slovenci? Ne koljite se vendar med seboj! Ali ne vidite, da nas vsi sosedje opazujejo, se nam smejajo in na ta račun škodujejo!« Na svojih perotih bi se dvignil in letal od kraja do kraja slovenske zemlje, povsod pomirjeval, poravnaval spore, preganjal surovost in sovražnost, učil ljudi dostojnosti in medsebojnega spoštovanja. Na ta način bi narod varoval neizmerne zla in si pridobil zanj neprecenljive zasluge. To bi bilo res narodno in kulturno delo, to bi bili vzvišeni cilji in smotri! In takih vitezov miru in sprave, take narodne garde bi Slovenci krvavo potrebovali. Tako narodno delo bi bil ti Sokol res poklican vršiti — popolnoma v smislu Tyrševih besedi: »Naša stvar ni za stranke, ampak za narod.« Pa tudi »Sokolski vestnik« sam je pisal v istem smislu: »Sokolstvo ne

služi neposredno nobeni stranki, temveč edino svojemu narodu. Zato Sokol ne sme biti pahnjen v vrtinec vsakdanjega politiškega krika. Vzvišenega, čistega, vse-narodnega sokolskega ščita ne smejo doseči nelepe strasti vzajemno se sovražočih in prokljinjajočih različnih pripadnikov političnih strank.«

Tako modro pišeš, Sokol, — in kako delaš? Ali ne vidiš sam, da si zgrešil svojo nalogo? Kadar boš tudi delal, kakor govoriš, kadar boš res vršil svojo narodno in kulturno delo, takrat ti bo hvaležen ves narod in tudi mi ti bomo ž njim vred hvalo peli.

Dokler pa ti je glavni cilj le svobodomiselnost, dokler sam podžigaš sovraštvo med brati, toliko časa ne moreš pričakovati, da te bomo hvalili. Škodljivec si narodov, ker le večáš njegov razdor!

Po njih sadu jih boste spoznali . . .

Sokolsko, svobodomiselno to je brezversko seme, sejano s tako marljivostjo že toliko časa, kali; setev raste, gre v klasje in obeta — sad. In po njih sadu jih bomo spoznali.

Kakšen je sad sokolske vzgoje, nam pove sledeči dopis z Bleda v »Mladosti« t. l. št. 6.:

Blejski Sokol. Bled, podoba raja, nam je bil do letos znan le po svoji naravni krasoti. Letos pa je začel dobivati žalostni sloves najnesramnejših bogoskrunstev in svobodomiselnega nasilja, in to v zvezi z blejskim Sokolom. Vzlic svobodomiselnemu duhu, ki

vlada v Sokolu in veje povsod iz njega, ne bi verjeli, da je mogoča taka podivjanost, tako nedemokratska nasilnost, če ne bi imeli številnih prič, ki izpovedujejo verostojnost dejstev. V obrtni šoli Sokoliči svojemu veroučitelju izjavljajo, da ne verujejo v Boga, pred in po pouku nečejo moliti; Sokolič iz ljudske šole podnevi meče kamenje v kapelico s klicem: ti prokleta, hudičevo znamenje! Šolski otroci izpovedujejo, da jih Sokoli uče: ni Boga! Sokoliči groze součencem s kamnom, palico in nožem, če bodo molili v šoli. Iz obrtne šole so prisiljeni nepokvarjeni dečki izostati, ker jih neprestano zmerjajo, sujejo in jim groze součenci Sokoliči, dasi na Bledu Orla niti nimajo ne, in velja ta surovost, to sovražstvo zgolj verskemu prepričanju in življenju po veri. Otroke odganjajo z dejansko silo od cerkve, med šolsko sv. mašo začne v cerkvi Sokolič telovaditi, drugi ta čas telovadi pri Sokolu. Učenec 5. razreda se javno baha, da že dve leti ni bil pri sv. maši! Dve Sokolici se oblečeta v redovnico in meniha, se na pustni sokolski veselici za redovniški stan skrajno žaljivo obnašata, se dasta fotografirati taki in sliko javno izobesiti. V gostilni dva Sokola snameta križ raz stene in ga vržeta za peč, ga zopet pobereta in vlijeta podobni Odrešenika sveta vino v obraz, govoreč bogokletno. Za navedena dejstva so na razpolago priče.

Takó poročilo z Bleda.

Kaj hočemo še dodati k temu? Menda ima vsak dosti! Človeku se skoro lasje ježe. Taka naj je mladina vzgojena po «vzvišenih» sokolskih načelih!

Samo to moramo dodati: kakršen sad rodi sokolski evangelij na enem kraju, takega bo rodil povsod. Enaki vzroki imajo enake učinke, pravi modroslovski rek. Če vseješ pšenico, bo povsod zrasla pšenica; če vseješ koprive, bodo povsod zrasle koprive, toliko bolj, ker že same po sebi dosti rade rastejo. Po njih sadu jih boste spoznali, pravi evangelij; ali se berejo fige s trnja in grozdje z osata? Samo da je ena zemlja bolj rodovitna in bolj pognojena kakor druga. Na Bledu je zemlja posebno gnojna in zrahljana za tako seme. Drugi kraji pridejo polagoma za njim. Če se danes sad še ni pokazal, v nekaj letih se bo. Taki nauki, kakor jih Sokol daje, drugačnih sadov tudi roditi ne morejo.

Po vsem tem smemo reči iz polnega prepričanja in brez pomisleka: Sokol je prava pohujševalnica mladine. Neki prijatelj mladine je pa nekdanj rekel: Gorje svetu zaradi pohujšanja! Kdor pohujša katerega izmed malčkov, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in se potopil v globočino morja!

Dovolj tega!

Na ta način pa naj bi se vzgajala vsa slovenska mladina po želji mnogih svobodomiselnih učiteljev, ki so najbolj goreči pospeševalci sokolstva in ki pojejo po šolah »Ajmo mi Sokoli...«

Če tega ne bo konec, potem imate govoriti vi,

krščanski starši! Vi niste dolžni, pa tudi ne smete dovoljevati, da bi vam otroke pohujševali.

Vseh zdravo mislečih ljudi sodba je ta: Velikanska vzgojeslovna nesmisel in takorekoč zločin nad nedolžno mladino je pripuščati oziroma priganjati otroke v politično pobarvana društva in na ta način že v nežnih srcih užigati strankarske strasti. Zastonj boste otrokom dopovedovali, da se morajo zdrževati vsake medsebojne sovražnosti. To je ravno tako, kakor če daste konju ovsa ali psu klobaso, pa mu prav slovesno zabičate: a to ti rečem, da mi ga ne pokusiš! Otrok vidi nasprotje med obema organizacijama in to nasprotje se nehote porodi tudi v njem samem. Tega nasprotovanja in iz njega izvirajoče surovosti ne boste preprečili z vsemi ukazi. Ta sklep priča o kratkomiselnosti naših vzgojnikov ali pa o tem, da jim je za kaj drugega več kakor za dobro vzgojo. To so modroslovci ti vzgojeslovci! Kajti to lahko uvidi najpriprostejši razum, da to nasprotje na vzgojo ne bo dobro vplivalo. Saj se še učitelji ne morejo zdržati, da bi pristransko ne postopali, kako se bodo potem otroci!

Otroci se med seboj zmerjajo in že smrtno sovražijo. In če katehet otroka posvari ali kaznuje zato, ker je surov in hudoben, se mu očita, da ga kaznuje zato, ker je Sokolič. Na ta način se otrokom daje od šolske oblasti potuha. Lepe sadove si boste na ta način vzgojili vi slavni vzgojeslovci! Če je še kaj pameti na svetu, se ta vzgojeslovna budalost mora odpraviti! — Samo ob sebi se pa razume, da dokler je dovoljena ena vrsta organizacije, mora biti tudi druga.

Sokol pa — seveda zvest svojemu geslu: svoboda! — hoče celo siloma vpreči vse v svojo službo. Na sokolskem taboru lansko leto v Novem Sadu so sklenili, da bodo od države zahtevali to-le:

1. Vsa telesna vzgoja mladine in odraslih naj se vrši v sokolskem duhu. Sokolski sistem naj se z zakonom odredi za temelj telesni vzgoji v šolah in vzgojevališčih vseh panog. — 2. Z zakonom naj se odredi obvezna telovadba za izvenšolsko in odraslo mladino, in sicer za moške do 24., za ženske do 20. leta. — 3. Vso telovadbo v državi prevzame Sokol, država in občine prevzamejo vse stroške, gradijo telovadnice itd.

To se pravi: Pod državnim pritiskom ter na državne in občinske stroške naj se pri nas vsa mladina siloma pahne v brezverstvo in nravno pokvari.

Ker se jim te želje doslej še niso izpolnile, skušajo doseči svoje namene na druge načine. Zdaj agitirajo s tem, da je Sokol državno priznan in da je naš regent sam Sokol. — Da je regent Sokol, tega ni ob svojem bivanju na Slovenskem nikoli izrekel, dasi je imel za to dovolj prilike, ko so se mu Sokoli toliko vsiljevali. Da bi bil regent član takega društva? Zelo dvomimo. Najbrž ga je Sokol kar kratkomalo za svojega naredil. Pač pa je nekaj drugega popolnoma gotovo: Naš modri regent je izjavil in naročil, da mora biti Orel pri državni in vojaški oblasti enakopraven s Sokolom.

Torej na te limanice nikar loviti tičkov! Ne drže. Pa če bi regent res bil Sokol, nimamo nič proti temu. Kajti srbski Sokol doslej ni imel nič opraviti

s svobodomiselstvom, kakor ima naš. In mi se ne borimo proti sokolstvu samemu na sebi, ampak proti pogubnim načelom, ki jih slovenski Sokol s češkim vred širi, in ki, kakor smo videli jasno in dokazali nepobitno, vodijo našo mladino v propast.

Ni se kmalu skrivala v lepi vnanjosti bolj debela laž, kakor se skriva v sokolski rdeči srajci. Versko prepričanje »spoštujejo«, vero pa izpodkopujejo. O kulturi govore, uganjajo pa najgršo surovost. Svobodo oznanjujejo, v resnici pa jo le zatirajo. Enakost napovedujejo, nobene enakosti pa ne trpe. Bratstvo naglašajo, brate pa pobijajo. Narodnost poveljujejo, narod pa kvarijo.

Ajmo mi Sokoli ... pojejo Sokoli. Kamo ajete? ... Kakor smo videli, na pijačo in ples, v surovost in pretepaštvo, v brezbožnost in poganstvo. — Stojte! Po tem potu ne dalje! Dovolj je tega! Menda ima slovensko ljudstvo še toliko verskega čuta, da si ne bo dalo na ta način kvariti mladine!

Toda kaj bi še govorili?! Vprašamo samo: Ali je mogoče, da so kaki slovenski starši — po vsem tem, kar so tukaj brali — takó brez vesti, da bi mogli svoje otroke izročati v varstvo in vzgojo takim rokam? ...

Kvišku srca!

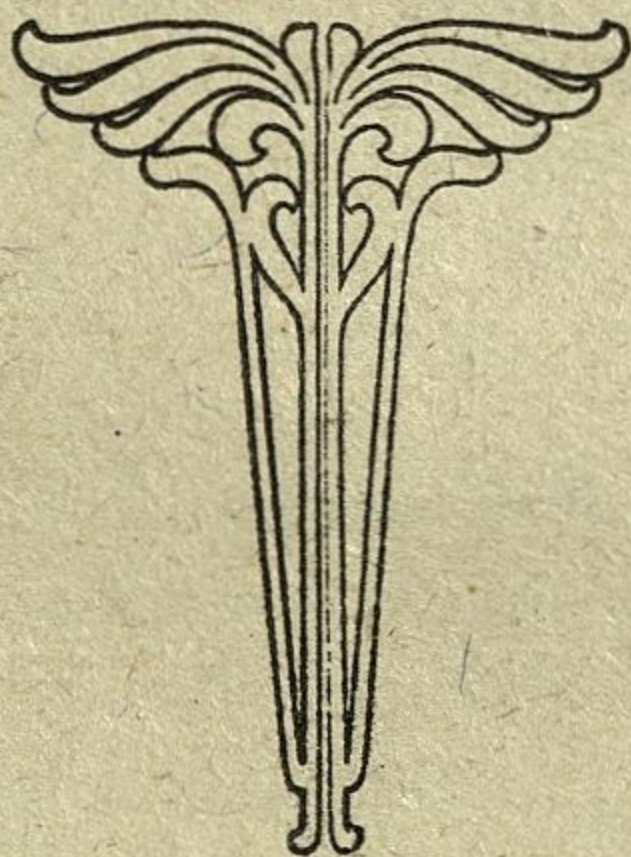
Ta knjižica ni pisana iz tega namena, da bi delala propagando za Orla. Ne! Omenjali smo Orla samo toliko, kolikor je bilo potrebno, da spoznamo Sokola.

Pisana je zato, da se ustavi razkristjanjevanju in kvarjenju ljudstva, ki se hoče potom Sokola vtihotapiti med naš narod. Pisana je samo resnici na ljubo. Pisana iz ljubezni do slovenske mladine in celega naroda. Pisana, četudi odkrito in odločno, a brez sovražnosti. Če je bila storjena Sokolu kaka krivica, naj jo dokaže, pa se bo popravila. Naš namen ni brez potrebe črniti, še manj pa hujskati. Ko bi Sokol res bil, kar bi moral biti, telovadno društvo z narodno-brambnim namenom, kdo bi mu mogel kaj reči? Če bi ga že ne hvalili, bi vsaj molčali. Ko bi pa celo vršil ono lepo nalogo, kakor je opisana na strani 58, da bi miril razprte brate, bi mu vsi pravi rodoljubi kateregakoli mišljenja — tudi mi — peli hvalo. Zdaj pa se je Sokol prelevil predvsem v kulturnobojno društvo in hoče v ta tok potegniti vso mladino, ves narod. To pa pod vablјivim plaščem narodnosti in kulture. Na to pa nismo dolžni, ne smemo in ne moremo molčati. Predolgo smo. Tega kratkomalo ne moremo trpeti, da bi se z bliščečimi frazami naša mladina zavajala v versko in nravno propast. Če kdaj, se je tukaj spremenil v angela luči — duh teme. . . . Kdor tega iz pričujoče knjižice ni razvidel, ta hoče slep ostati.

Mi, ki nas je obsvetilo žarko solnce božje luči, nismo zadovoljni z leščerbo svobodomiselnega naziranja. Kakó majhen je svet, kako reven je človek, kako nizki so njegovi cilji in vzori ob tej leščerbi! Ta brlava luč vodi v nižine življenja. . . . Kako ves drug je svet in človek, kako drugačni njegovi cilji in vzori v luči božje resnice! Ne, človek ni samó višje vrste žival. Ne, telo ni vse, duša pa nič, marveč telo je samó posoda

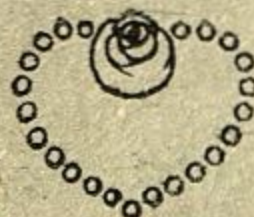
veliko plemenitejšega bitja, duše bogopodobne. In vsa telesna ročnost in spretnost mora končno služiti višjim namenom. Ne, človek ni samo zato na svetu, da segniše, ampak ima neizmerno višje in lepše cilje. Večno hoče živeti in kraljevati hoče! K tem visokim ciljem naj končno vodi vsa naša vzgoja in vse naše izobraževalno delo! Vsa poštena slovenska mladina híti za temi cilji, dvigaj svoja srca k večnim vzorom!

V sinje višave duh naš poleti,
višnjih vzorov vabi nas čar!
Naša mladost bo večno cvetela,
naša pomlad ne mine nikdár!

VSEBINA.

	Stran
Mlada kri	3
Telovadba	6
Sokol	7
Kakšen tič je to?	8
Svobodomislec	10
Kulturnobojnik	15
Kaj ima Sokol v želodcu?	21
Parkelj	24
Pogan	30
Kulturonosec	36
Junak	39
Narodnjak	45
Politik	56
Po njih sadu jih boste spoznali	59
Dovolj tega!	61
Kvišku srca!	64

JEHO VELIČENSTVO, CÍSAŘ A KRAL
FRANTIŠEK JOSEF I.

zemřel 21. listopadu 1916 v zámku schönbrunnském.

Z řad vládařů Rakouských odchází panovník největšího významu dějinného, jemuž dopřáno téměř sedm desetiletí vládnouti říši naší — době bohaté velkými událostmi, jež v dějství světovém nemá sobě podobné. Plodem doby té je neobyčejný rozmach státu a veliký rozvoj našeho národa, jenž navždy zavazuje nás k vděčné památce zvěčnělého

NARODNA IN UNIVERZITETNA
 KNJIŽNICA

COBISS ©

00000503624

(Fotografický snímek z časopisu „Sokol“ ročník 1916,
 číslo 12.)

Knjižica

Zločin nad domovino

nam v žarki luči pokaže zadnjega pol stoletja naše domače zgodovine. Zato jo pridno kupujte in čitajte! Odkrila vam bo marsikaj, česar doslej morda nsite razumeli. * Naročajte jo pri KATOLIŠKI LIGI v Ljubljani. Cena izvodu 4 K; v večjih množinah po 3 krone 50 vin.

Ali ste že brali knjižico

PRIMITE TATU!

Splošno umljiv poduk, kako se hudodelci sedanjega časa love in kako naj se ne love.

==•==

Knjižice se je razprodalo 30.000 izvodov.

==•==

Dokaz, da jo je vredno brati. — Dobiva se v „Jugoslovanski knjigarni“ po 2 kroni.

Mrliški list po cesarju Francu Jožefu, ki ga je prinesel
češki „Sokol“ l. 1916, št. 12 v slovenskem prevodu:

NJEGOVO VELIČANSTVO CESAR IN KRALJ

FRANC JOŽEF I.

umrl 21. listopada 1916 na gradu Schönbrunn.

Z vrsto avstrijskih vladarjev je odšel
vladar največjega zgodovinskega
pomena, kateremu je bilo usojeno
vladati našemu kraljestvu skoro
sedem desetletij — v dobi bogati
velikih dogodkov, kakoršnih sve-
tovna povestnica nima podobnih.
Sad te dobe je neobičajni razmah
države in velik razvoj našega naroda,
kateri nas vedno zavezuje k hvalež-
nemu spominu nesmrtnega monarha.

Na sprednji strani fotografični posnetek.